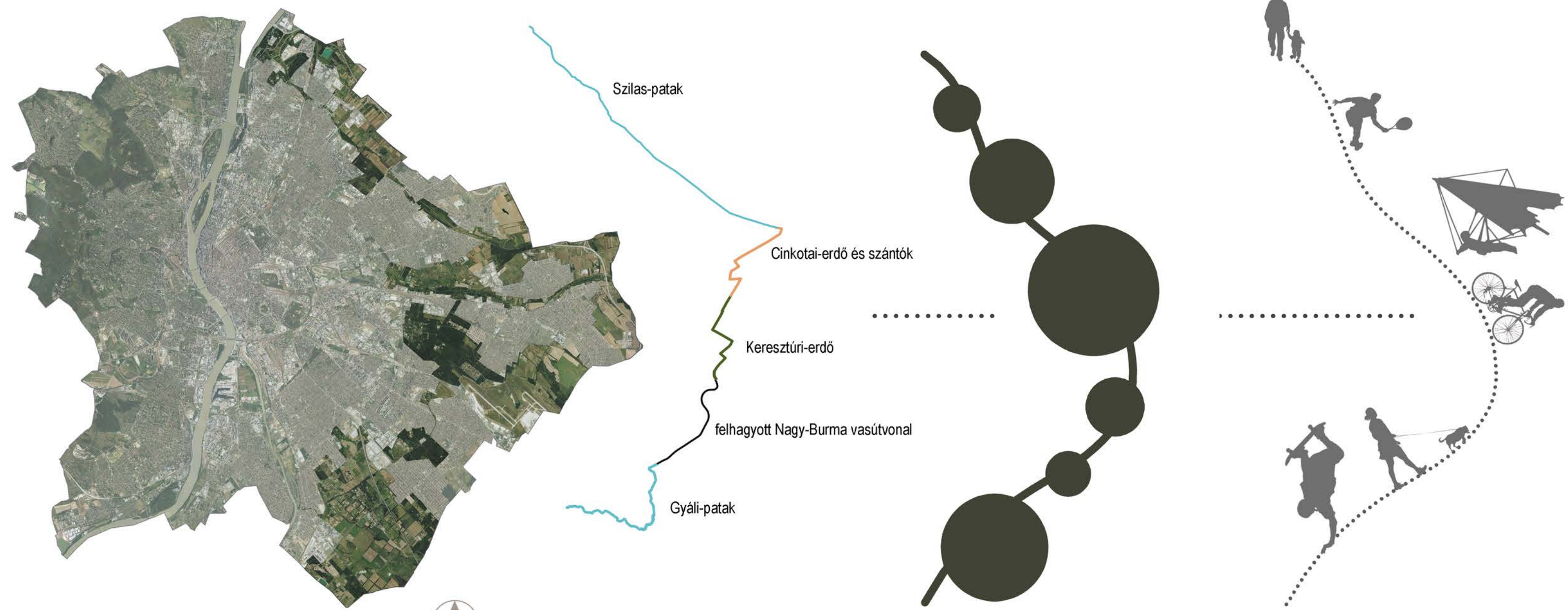

A PESTI ZÖLDGYŰRŰ KONCEPCIÓJA

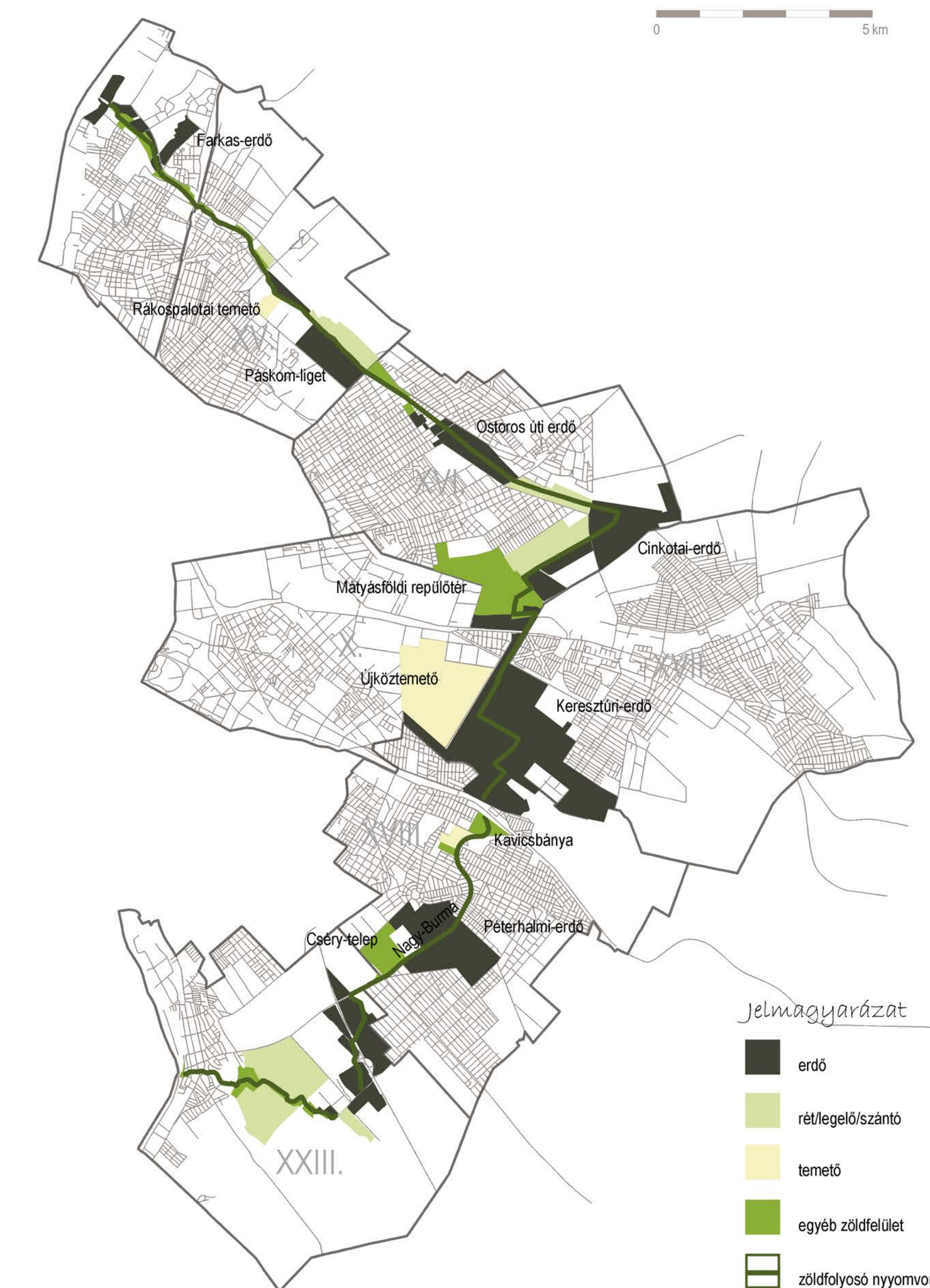
BUDAPEST LÉGFOTÓJA ÉS A PESTI ELŐVÁROSI ZÖLDFELÜLETEK | A ZÖLDFOLYÓSÓ SZAKASZAI | NAGY KITERJEDÉSŰ ZÖLDFELÜLETEK LINEÁRIS FELFÜZÉSE | REKREÁCIÓS HASZNOSÍTÁS

A vonalas jellegű zöldfelületi elemek ökológiai, és városrészkeleti jelentősége, a pesti elővárosi nagy kiterjedésű zöldfelületek fokozott védelme, és ezek összekapcsolásának gondolata, egy pesti zöldgyűrű ötlete már több tervben vagy koncepcióban megjelenik, kifejtésre azonban nem került. Nem tudtuk eddig, hogy létezik egy Dunától Dunáig tartó, közel félkörívet bezáró zöldfolyosó, ami a nagyobb elővárosi zöldfelületeket felfűzi. 'Felfedezésére' eddig fellelhető az egykori Burma vasútvonalak elfeledése, ill. hagyományosan közlekedési folyosóként való értelmezése miatt nem került sor. A zöldgyűrű felfűzi a peremkerületek nagy egységes zöldfelületeit, köztük erdőterületeket is. Közel 40 kilométer hosszú, és 80%-ban zöldfelületek szomszédságában halad, szakaszonként lakóövezeteket, főleg magas zöldfelületi aránnyal és alacsony zöldterületi ellátottsággal rendelkező kertvárosias zónákat érint. Nyomvonala Budapesten, északon, a Szilas-patak torkolatától indul, majd szántóföldek mellett ezt követően a Keresztúri-erdőben halad. Ezt követően a felhagyott Nagy-Burma vasútvonal, zöldfelületi eleme adja a zöldfolyosó folytatását, majd rácsatlakozik a Gyáli-patak folyosójára és így halad egészen a Dunáig.

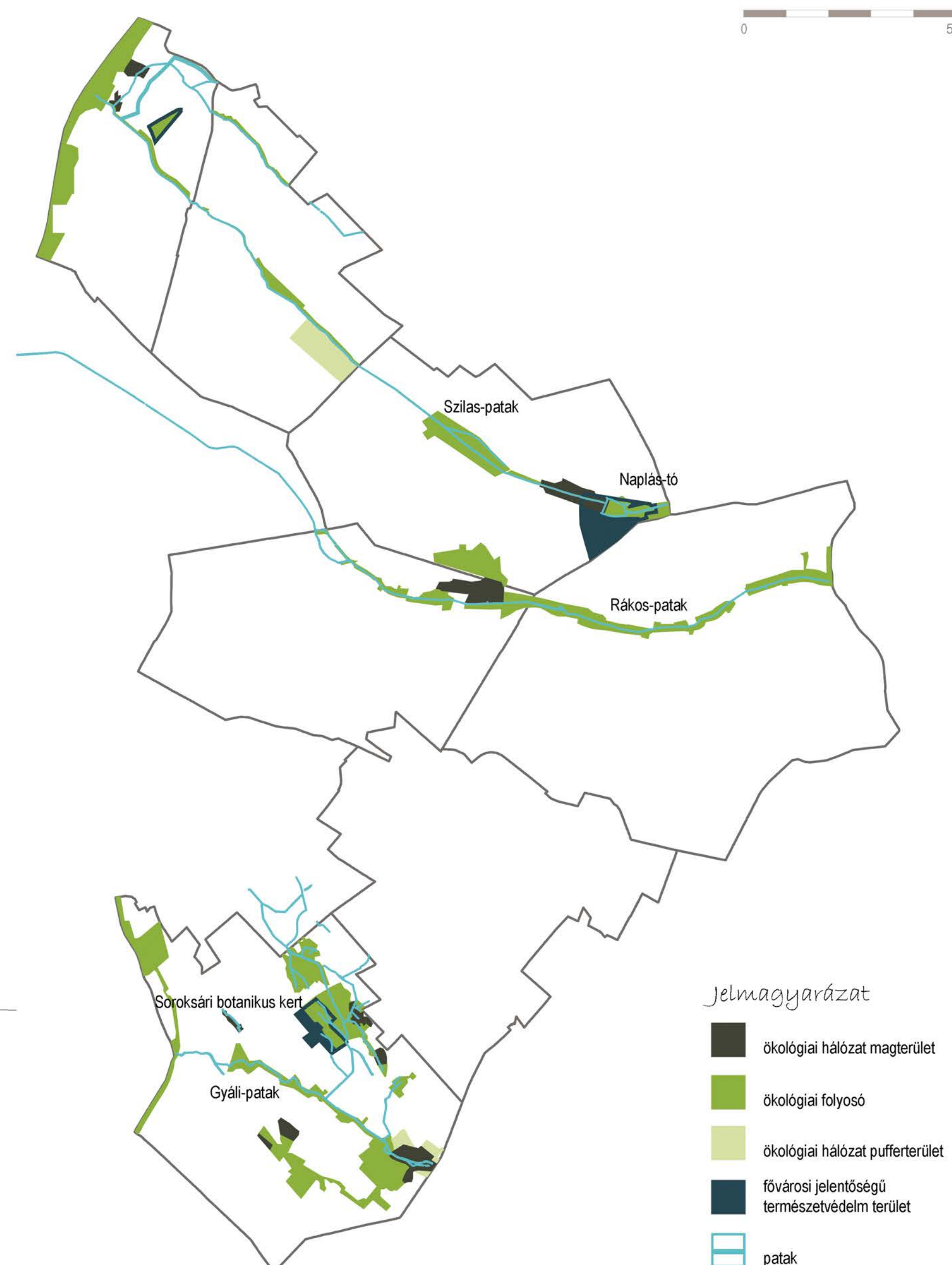
A külső zóna fejlesztésével elérhető lenne, hogy a pesti kertvárosi területek szabadidős szolgáltatásokat nyújtó zöldövezeti funkciókkal rendelkező, sokfunkciós övezetté alakuljanak át, erősítve az alközpontok kialakulását, amivel közvetve a belső városi mag terheltségének csökkentése érhető el. Az értékek kihasználása és nem felélése, a térkihasználás elve, a városi szétterülés csökkentését, minőségi és kompakt városává válást eredményezhetne.

Közben a gazdaság- és hálózathozzászlaja alatt újabb közlekedési körgyűrűk tervei jelennek meg. Jelenleg Budapest Településszerkezeti Tervében a tervezett zöld folyosó közelében, illetve néha teljesen azonos nyomvonalon futna a 2x2 sávú Külső Keleti Körút (KKK). Az út megépítésének alapvető célja és feladata a dél-pesti kerületek összekapcsolása és belső átjárhatóságának javítása. A tervezett út szintén érinti vagy átvágja szinte az összes pesti elővárosi nagy kiterjedésű zöldfelületet, ezzel nagyban károsítva ökológiai potenciáljukat. A KKK-val jelentős zaj- és rezgésterhelés járna, melyet a zajvédő falak csak részlegesen tudnak felfogni, a légszennyezés várhatóan tovább nőne. A zöldgyűrű jelentős hőszigetítő tényező, felszíni hőmérséklete jóval alacsonyabb a környező területeknél. A KKK inaktív felszíne és forgalmi terhelése miatt csökken ez a kedvező hatás, az út nyomvonalaiban és környezetében jelentős lineáris hősziget alakulhat ki.

ZÖLDFELÜLETI KAPCSOLATOK

TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

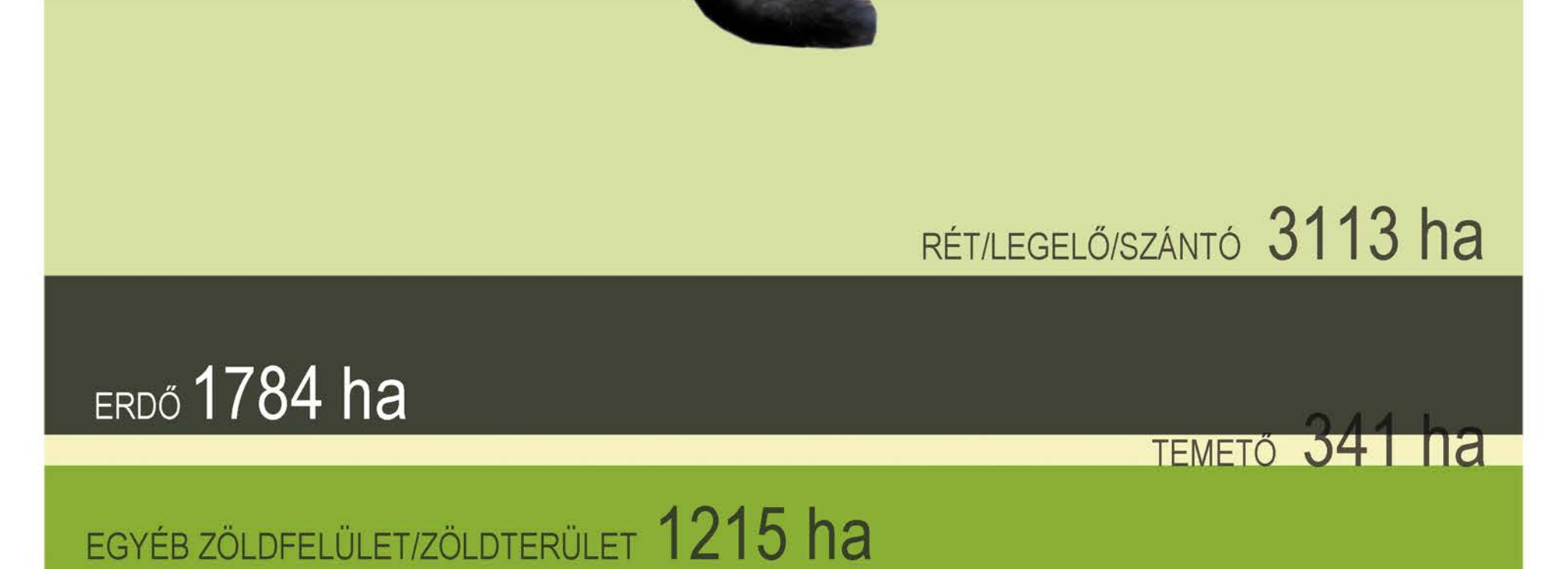

A KÜLSŐ KELETI KÖRÚT KONCEPCIÓJA

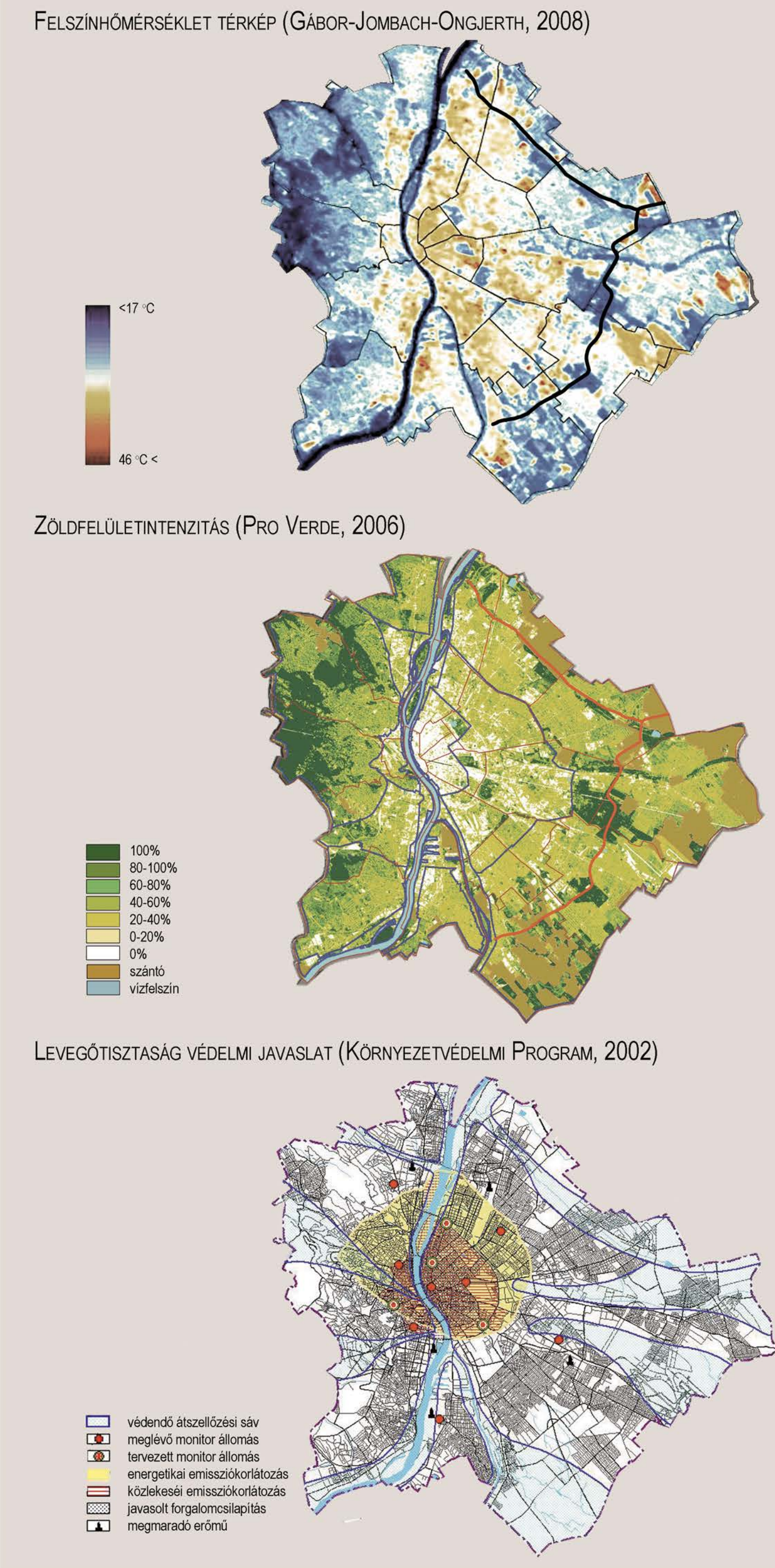

AKTUÁLIS KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK | A KÜLSŐ KELETI KÖRÚT KETTÉSZELI AZ ELŐVÁROSI ZÖLDFELÜLETEKET

JELLEMZŐ ÉRTÉKES FAJOK

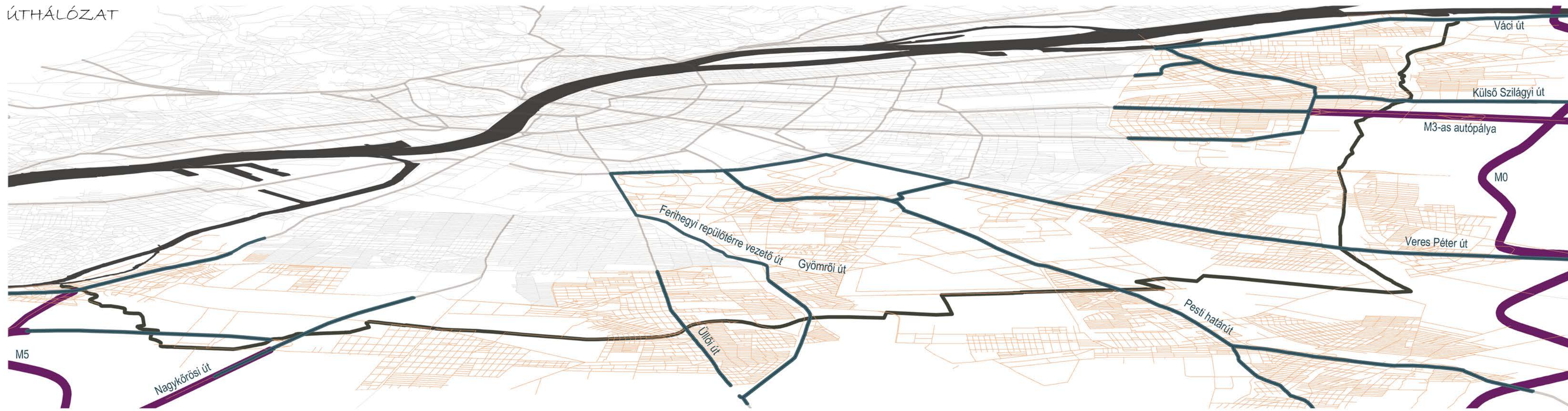

TELEPÜLÉSÖKOLÓGIA ADOTTSÁGOK

SZERKEZETI JELENTŐSEGŰ VIZSGÁLATOK

ÚTHÁLÓZAT

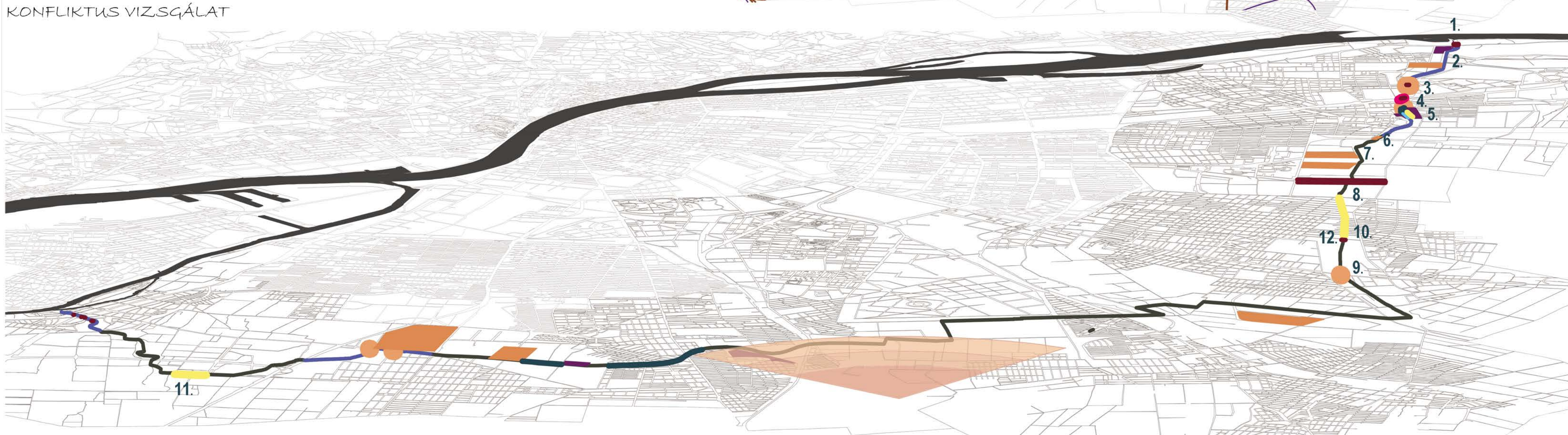
- JELMAGYARÁZAT
- melék és gyűjtőutak
  - fűtök
  - autópálya és autópálya bevezető szakaszok
  - zöldfolyósó nyomvonala

KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

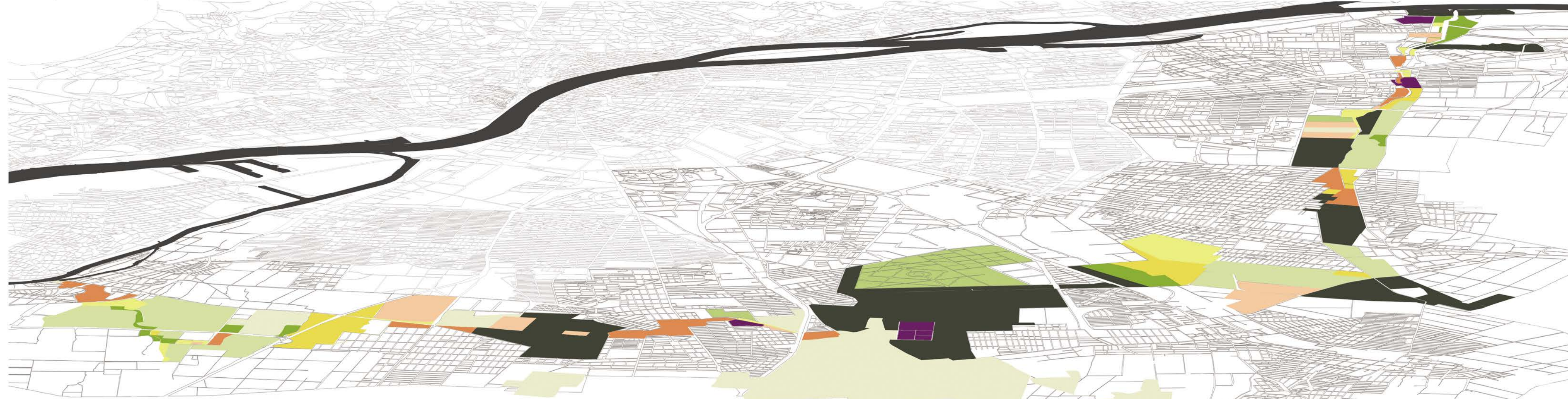
- JELMAGYARÁZAT
- busz
  - villamos
  - HÉV
  - vasút
  - zöldfolyósó nyomvonala

KONFLIKTUS VIZSGÁLAT

- JELMAGYARÁZAT
- gazdasági/kereskedelmi terület
  - barnamezős terület
  - burkolt patakmeder
  - rátételepülés a patakra
  - közművezeték
  - patak felszín alatti szakasza
  - leszűkülő zöldfolyósó
  - repülőtér zajszennyezése
  - gyalogos átjárás hiánya
  - zöldfolyósó nyomvonala

AKTUÁLIS TERÜLETHASZNÁLAT

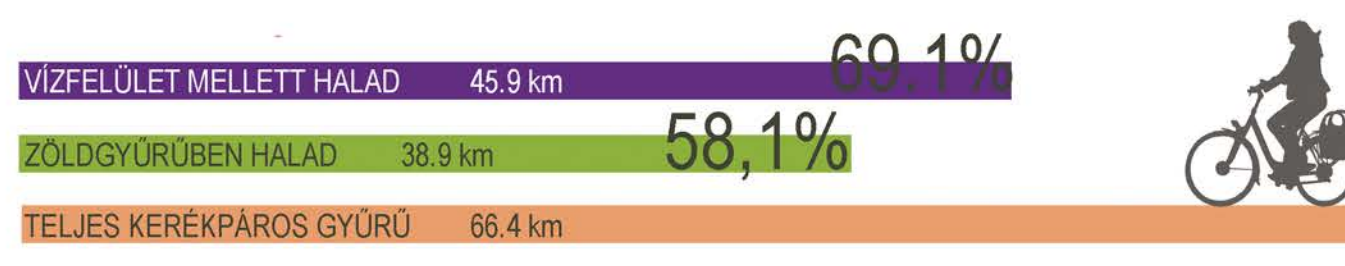

- JELMAGYARÁZAT
- erdő
  - becserjésedő területek
  - beerdősülő területek
  - rét legelő, szántó
  - felhagyott rét legelő, szántó
  - lakóterület
  - kereskedelmi/gazdasági terület
  - barnamezős területek
  - egyéb zöldfelület
  - temető

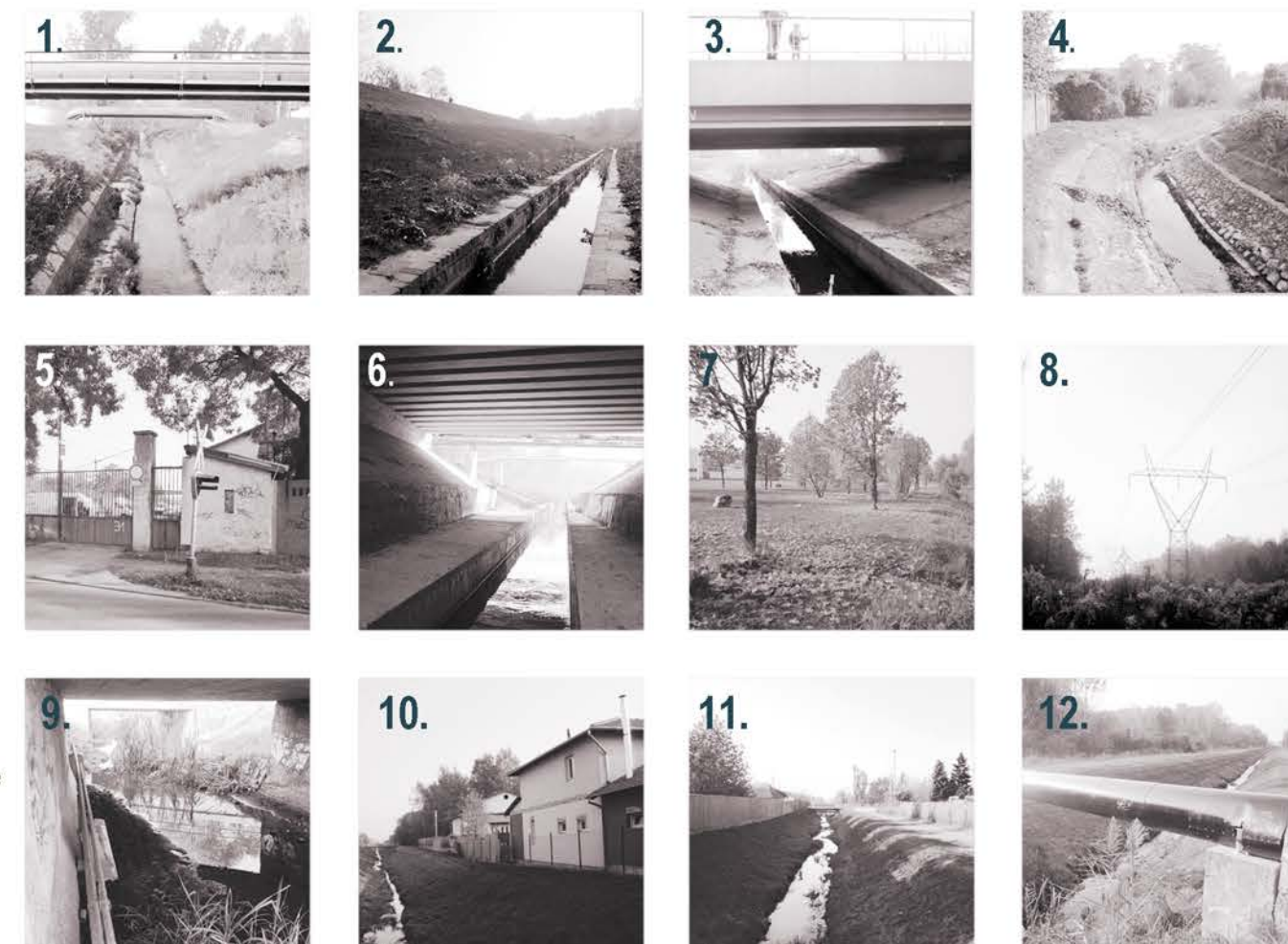
VÁROSSZERKEZETI KÖZPONTOK

KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK

- JELMAGYARÁZAT
- kerékpárút
  - összefüggő 66,4 km-es kerékpárút
  - kerékpársáv
  - pesti zöldgyűrű
  - javasolt kerékpárút/sáv

A közlekedési kapcsolatok analízise több szempontból is szükséges. Az úthálózat és közlekedési feltételek vizsgálatával érzékelhető válik, hogy hol alakulnak ki bejáratni pozíciók a területen, honnan és milyen módon megközelíthető a terület. Ez tervezési alapadat is, hiszen meghatározza, hogy melyek lesznek a frekvenciájuk és kevésbé frekvenciájuk területek, hol alakulnak ki súlyponti helyzetek. A vizsgálat rámutat továbbá, hogy mely területeken várható zaj és vizuális konfliktus, melyek zavaró hatását erősítéssel, védőfásítással kívánom ellensúlyozni a tájrendezési javaslatban.

A jelenlegi budapesti kerékpárút-hálózat nagyvonalakban követi a város szerkezetet is meghatározó sugaras-gyűrűs felépítést. A kerékpárút-hálózat legkülső gyűrűje jelenleg a Hungária út közelében/mellett halad. A Duna-parton szinte teljes hosszában található kerékpárút vagy kerékpársáv, néhány szakaszon a belvárosban halad. A hiányzó szakaszok kiépítésével a tervezett zöldfolyósóval együtt létrejöhetne egy 66,4 kilométeres kerékpáros körgyűrű Budapesten, mely 70%-ban (45,9 km) vízfelületek mellett illetve annak közvetlen közelében haladna. Egy ilyen kerékpáros körgyűrű a tervezett zöldgyűrű marketingstratégiájának alappillére lehetne.

Az aktuális területhasználat jórészt zöldfelületi jellegű, de egyben diverz képet mutat. Megtalálhatók az elővárosi kerületekre jellemző területhasználatok jó része, a kiterjedt zöldfelületek, a kertvárosias lakóterületek, helyenként lakótelepek, a jó közlekedési viszonyoknak megfelelően a kiterjedt gazdasági, kereskedelmi egységek hipermarketek, csakhogy, mint az iparításból ránk maradt, mára felhagyott ipari létesítmények, barnamezős területek. A zöldgyűrű nyomvonalán mindkét irányba (jobbra, balra) vizsgáltam, hogy milyen a szomszédos területek területhasználat, és ez hány méteren keresztül határozza a zöldgyűrűt. A zöldfolyósó majd 50%-ban erdőterületek, illetve beerdősülő területek mellett halad el. Mivelvagy parlagon hagyott rétet, szántót, legelőt 23,7%-ban érint. Lakóterületek mellett halad a nyomvonalon 16,5%-ban, ezekben a területeknél gyakori a zöldfolyósó jelentős leszűkülése (12-15 m). Kereskedelmi, gazdasági területek mellett (működő és felhagyott) csak 5,9%-ban halad el, de az esetek többségében ezek hatása sem kifejezetten zavaró a már meglévő védőfásítások következtében. Hatásukat (főként vizuális és zaj) további fásítással kívánom csökkenteni.

	1,1%	831 m
	2,7%	2034 m
	3,2%	2355 m
	3,9%	2875 m
	7,3%	5445 m
	16,2%	11995 m
	16,4%	12144 m
	16,5%	12212 m
	31,5%	23360 m

Az összes zöldfelületi jellegű területhasználat illetve a beépített jellegű területek (lakóterület, kereskedelmi, gazdasági terület, felhagyott ipari terület) aránya 78% - 22%. Megállapítható, hogy a zöldgyűrű közel 80%-ban valóban zöldfelületek mellett halad el, ami ismét alátámasztja, hogy a zöldgyűrű valóban létezik, és kivételes adottság Budapest térszerkezetében.

A város szerkezeti központokhoz való viszony vizsgálatával következtetni lehet a tématerület perifériusságának mértékére, illetve a megközelíthetőségre. Általánosságban megállapítható a pesti zöldgyűrű 40 kilométerére, hogy erőteljesen periférius helyzetű. A XXI. századra megváltoztak a városi szükségletek, ezért az egykori térszerkezet átalakulóban van. A konfliktusok gyökere leginkább az, hogy ez a folyamat, a változás, a korábbi korokhoz képest gyorsabban megy végbe. A várost ellátó, azt körülölelő egykori mezőgazdasági területek már nem jelentenek létfontosságú szükségletet, ezért egyre gyakoribb, hogy a mezőgazdasági területek parlagon hagyása. Az egykori ipari területek, négyzetkilométernyi barnamezős területek zárányként ragadnak meg a város szerkezetben, miközben a város terjeszkedni kíván, és költségkímélő megoldásnak tűnik a zöldfelületek, felhagyott mezőgazdasági területek modern gazdasági/kereskedelmi területé alakítása. A konfliktus tehát a területhasználati átalakulások irányában (mezőgazdasági terület, zöldfelület > gazdasági/kereskedelmi terület) illetve hiánya (felhagyott ipari területek átalakulása).

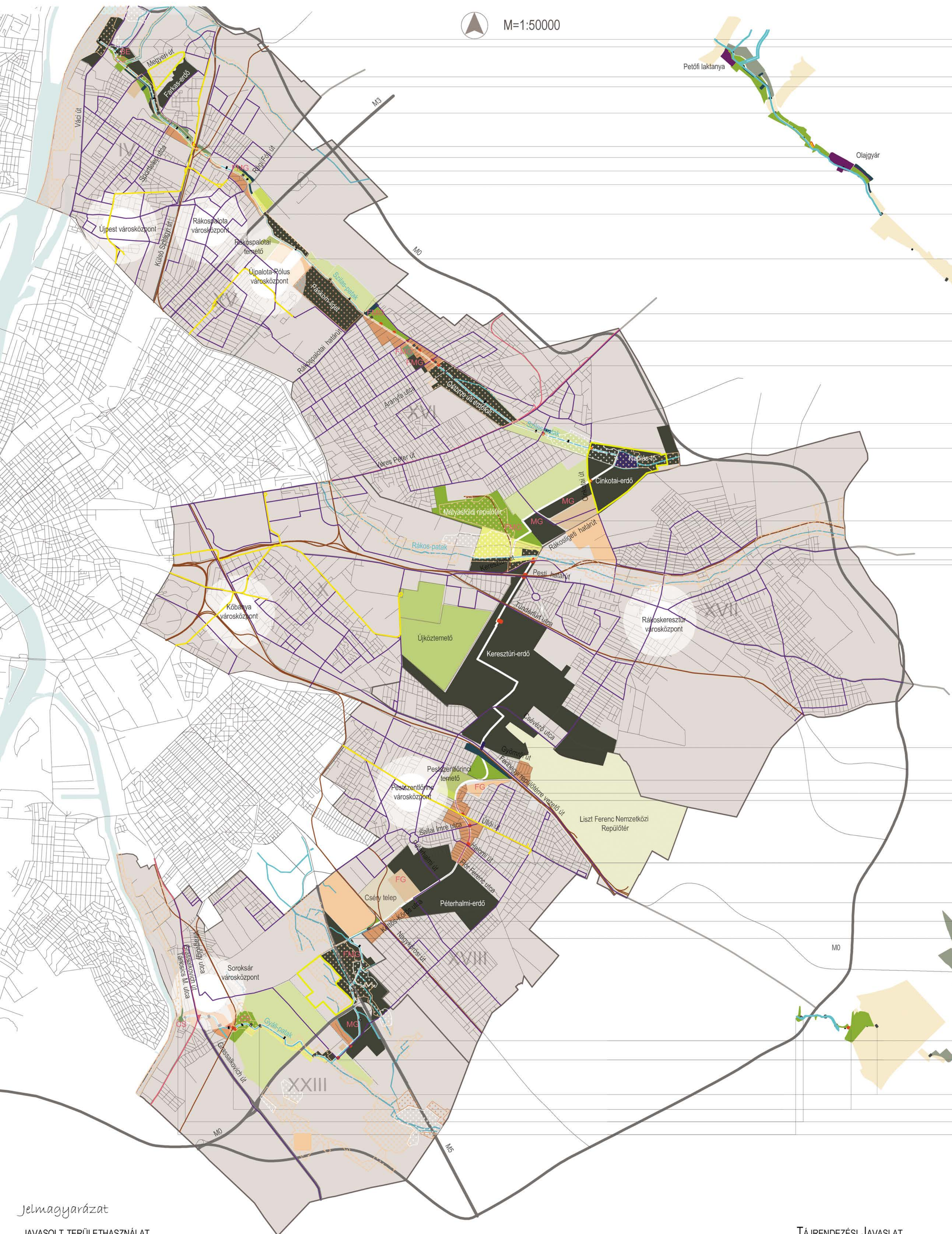
A pesti zöldgyűrű koncepciója és a pestszentlőrinci Kavicsbánya szabadtérépítészeti koncepcióterve

készítette: Szabó Lilla konzulens: Mezősné Dr. Szilágyi Kinga, Gergely Antal

diploma 2012

Budapesti Corvinus Egyetem/Tájépítészeti Kar/ Kert- és Szabadtértervezési Tanszék

TÁJRENDEZÉSI ÉS ZÖLDFELÜLETI TERV

M=1:50000

NÖVÉNYÁLLOMÁNY ALKALMAZÁSI JAVASLAT

M=1:50000

- Jelmagyarázat**
- JAVASOLT TERÜLETHASZNÁLAT**
- erdő
  - természetes terület
  - rét, legelő, szántó
  - regionális park/ extenzív közpark
  - közpark
  - közkert
  - egyéb zöldfelület
  - temető
  - lakóterület
  - kereskedelmi/gazdasági terület
  - ökológiai hálózat magterülete
  - ökológiai folyosó
  - ökológiai hálózat puffertülete
  - fővárosi jelentőségű tv-i terület
  - HÉV
  - vasút
  - busz
  - villamos
- AKTUÁLIS TERÜLETHASZNÁLAT (CSAK ELTÉRÉS ESETÉN)**
- MG rét, legelő, szántó
  - FMG felhagyott rét, legelő, szántó
  - CS becsérjésedő terület
  - BE beerdősülő terület
  - FG felhagyott gazdasági terület

- TÁJRENDEZÉSI JAVASLAT**
- területhasználat megváltoztatása
  - erdő telepítés
  - zöldterületi fejlesztés
  - javasolt funkcióváltás
  - védőfásítás
  - tervezett felújítás
  - tervezett szintbeni gyalogos átkelő
  - tervezett aluljáró
  - tervezett hid
  - meglévő hid
  - rehabilitálandó patak szakasz
  - egyedi rekultivációs terület

- LOMBKORONA BORITOTSÁG**
- 90-100% (erdő)
  - 50-90% (cserjés)
  - 20-50% (ligetes)
  - 0-20% (gyep)

A tájrendezési és zöldfelületi terv tartalmazza a tájrendezési javaslatokat és a javasolt területhasználatot. A területhasználatok esetében a javaslatok a jelenlegi felhasználásból indultak ki. (nem az FSZKT besorolásból, habár azt is figyelembe vettük). A területhasználat átsorolása többnyire felhagyott mezőgazdasági, alulhasznosított gazdasági és olyan becsérjésedő/beerdősülő területek esetén történik, amik alkalmasak regionális park, vagy természetes terület létrehozására. Szükséges lenne tehát a szakmának a regionális park mellett új fogalom, a „természetes terület” területhasználati kategóriának a megalkotására, ami jellemzően azokat a külterületi zöldfelületeket foglalja magába, melyeket gyepes, cserjés, ligetes, vagy beerdősülő állomány szerkezet jellemzi, de társulástani illetve kisebb természetvédelmi jelentősége miatt nem sorolható a természetközeli zöldfelületek közé, viszont zöldfelületrendszeri, ökológiai, és tájképi tájkarakter szempontjából megőrzendő elemek a zöldfelületi hálóban.

Tervezési javaslataim számos alappillére épül: A jelenlegi állapot legnagyobb problémája, hogy a keresztező utak és átjárhatatlan szakaszok miatt, csak szakaszonként járható, ezért a legfontosabb célkitűzés és feladat is egyben a zöldgyűrű zökkenőmentes átjárhatóságának biztosítása. A felülről területeknek kiterjedésük és növényállományuk vagy vonalás zöldfelületi jellegük okán van kiemelt ökológiai jelentősége. A területek természetességének növelése, a degradált felületek rehabilitációja szintén alapvető teendő lenne a területtel kapcsolatban. A zöldfolyosó változatos táji területeket fűz fel önmagára (erdő, beerdősülő területek, ligetes területek, mezőgazdasági területek, becsérjésedő paragon hagyott mezőgazdasági területek stb.), mind esztétikai, mind ökológiai szempontból fontos lenne a tájkarakter változatosságának megtartása. Célkitűzés volt továbbá, hogy a zöldfolyosó és a felülről zöldfelületek változatos rekreációs funkcióknak adjon otthont.

A terület általános rendezésének alappillére a lehetőségekhez képest zavartalan gyalogos átjárhatóság biztosítása, és a keresztező utakon a gyalogos átkelő megépítése. A Szilas-patak teljes nyomvonalán a patak szintje jóval a keresztező utak szintje alatt halad, így néhány esetben semmilyen beavatkozásra nincs szükség (Váci út, M3, Rákospalota határúti, M5, M0), helyenként a növényzet itarításával lehetne csak átjárhatóvá tenni (Veres Péter út). Több esetben az alagút tágtására, vagy legrosszabb esetben kis mértékű (0,5-1,0 m) süllyesztésre van szükség (pl. Megyeri út, Sporttelep utca, Régi főtű út), néhány kereszteződésnél az út forgalma miatt új aluljáró létesítésre lesz szükség (Cinkotai út, Külső-Szilágyi út). A további szakaszokon, jellemzően a kisebb forgalmú utak kereszteződésénél szintbeni átközésre van lehetőség. A Ferihegyi repülőtérre vezető út esetében a forgalom és jelentős méretű közlekedés terület tekintetében (vasút+gyorsforgalmi út) felüljáróra van szükség.

A Szilas-patak revitalizációja a zöldfolyosó projekt kihagyhatatlan eleme. Az M3 autópálya és a dunai torkolat közötti szakaszon a meder kiépített jellegének megszüntetését (5847 m), természetes patakmeder kialakítását javaslom. A Gyáli-patak tervezett revitalizációjának megvalósulását elő kell segíteni, és ideális esetben a zöldgyűrű tervével összehangolni. Itt szintén a beton patakmeder felváltására van szükség (két szakaszon: a torkolattól 801 m, és az M5- Nagykőrösi út között 2505 m) Míg a TSZT jelentős erdősítések irányoz elő a patak menti sávokban, de véleményem szerint ez túlzott mértékben történik, helyenként fontos lenne a jelenlegi ligetes, becsérjésedő állomány megtartása, fenntartása. Erdősítést főként a már jórészt beerdősült területeken tervezek, illetve azokon a területeken, ahol valamilyen egyéb funkciót is betölt. A Szilas-patak mentén az Óceánárok úttól délre, Cinkotai úttól nyugatra, és az M5-ös autópálya mentén az utaktól való elszigeteléseként funkcionál és a környező természeti területekkel lévő kapcsolat erősíti, az ökológiai folyosókat erősítve-védve, azok puffertületeként szolgál. Védőfásítást 20-30 m szélességben a nagyobb forgalmú utakhoz kapcsolódóan és gazdasági ipari tevékenységek közelében terveztem, hogy azok vizuális és zajhatásait kiszűrje. (Megyeri út, a Magyoród útja mentén, A Rákospalotai határúti, Veres Péter út, Ferihegy repülőtérre vezető út). Pontos elhelyezkedésüket értelemszerűen az egyes területekre kialakított konkrét koncepciókhoz illesztve kell megvalósítani.

Barnamezős területek Budapesten koncentráltan az átmeneti zónában jelennek meg, de ahogy a konfliktusvizsgálat megmutatta, szórányosan az elővárosi zónában is megjelennek a Petőfi laktanyáról (Váci úttól délkeletre) a honvédelem lemondott, jelenleg önkormányzati és kincstári tulajdon, értékesítése bár tervbe van véve, de mind ez idáig nem történt meg. A Péterhalmi-erdőben lévő egykori Épületjavító és gyártó cég területére, mely jelenleg építőipari kisvállalkozások telephelyül szolgál, lakóparkot tervezek, ami a közlekedési ellátottság miatt kérdéses és kritizálható. A régi Olajgyár területén szintén irodaház komplexum és lakóparkként fog újraháznosulni. A régi Kavicsbányától délre fekvő terület az Erdért Zrt. tulajdona, aki a jelenlegi tevékenységét folytatni kívánja, bár ennek konkrét jelei nem mutatkoznak, sőt ellenkezőleg az épületeket 2009 körül lebontatta. Javaslom a művelt mezőgazdasági területek megtartását a Szilas- és a Gyáli-patak mentén. Ami egyrészt etikai szempontból (a jelenlegi pozitív területhasználat ne szüntesse meg), másrészt tájképi és ökológiai változatosság szempontjából pozitív. Javaslom továbbá a becsérjésedő területek, ligetes állományok fenntartását, jellegének megtartása, és nem egyöntetű erdősítést, jellemzően a Szilas-patak és Gyáli-patak környezetében megjelenő zöldfelületek esetében, ahol a hajdani mezőgazdasági területek helyén szukcesszióknak indult a növényzet.

Tervezési alappilléreként fogalmaztam meg a tájdiverzitás megőrzését, melynek egyik módja a jelenlegi tájkép-szerkezet megőrzése, a különböző állományúrsúségek alakítása, megőrzése. Ennek megfelelően a zöldfelületi rendszerterv részeként növényállomány alkalmazási javaslatot készítettem. A következő lombkoronaboritottsági kategóriákat különböztettem meg: erdő 90-100%, cserjés 50-90 %, ligetes 10-50%, gyep 0-10%. Erdő (lombkoronaboritottság: 90-100%): meglévő erdők, és tájrendezési javaslatban ajánlott új erdősítések Cserjés (lombkoronaboritottság: 50-90%): jelenleg is becsérjésedő területek, amelyeknek inkább ökológiai jelentősége van. Ligetes (lombkoronaboritottság: 20-50%): azok a területek, ahol megindult a szukcesszió, de még lazább az állomány szerkezet. Gyakrabban található az erdők előterében. Alkalmas funkciók elhelyezésére, regionális parkok helye lehet. Gyep (lombkoronaboritottság: 0-20%): jelenleg is kaszált gyepfelületek, jellemzően a patakhoz kapcsolódóan. Jelentős rekreációs használat jellemzi, és esztétikai értelemben is emeli a táj megjelenést.

KARAKTER	BERENDEZÉSI TÁRGYAK	BURKOLAT	ALTERNATÍV FUNKCIÓK
01 erdővel két oldalról határolt, zárt térfalú szakasz		X	X
02 széles, nyitott sáv, zárt (erdő) térfalakkal			X
03 kulissza jellegű térfal -természeti területen (becserjésedő, beerdősülő területek)			X
04 egyik oldalon zárt, másik oldalon nyitott térfal erdő-rét/legelő/szántó határa		V	X
05 térfal hiányos szkasz- rét/szántó/legelő dűlőújtjain		V	X
06 nyitott térfal, mozgalmass terep - patak melletti töltésen			
07 kulissza jellegű térfal extenzív közparkokon áthaladó szakasz		V	V
08 kulissza jellegű térfal- közparkon áthaladó szakasz			V
09 kulissza jellegű térfal- közparkon áthaladó szakasz			V
10 egy oldalról zárt térfal - lakótelep zöldfelületén áthaladó szakasz			

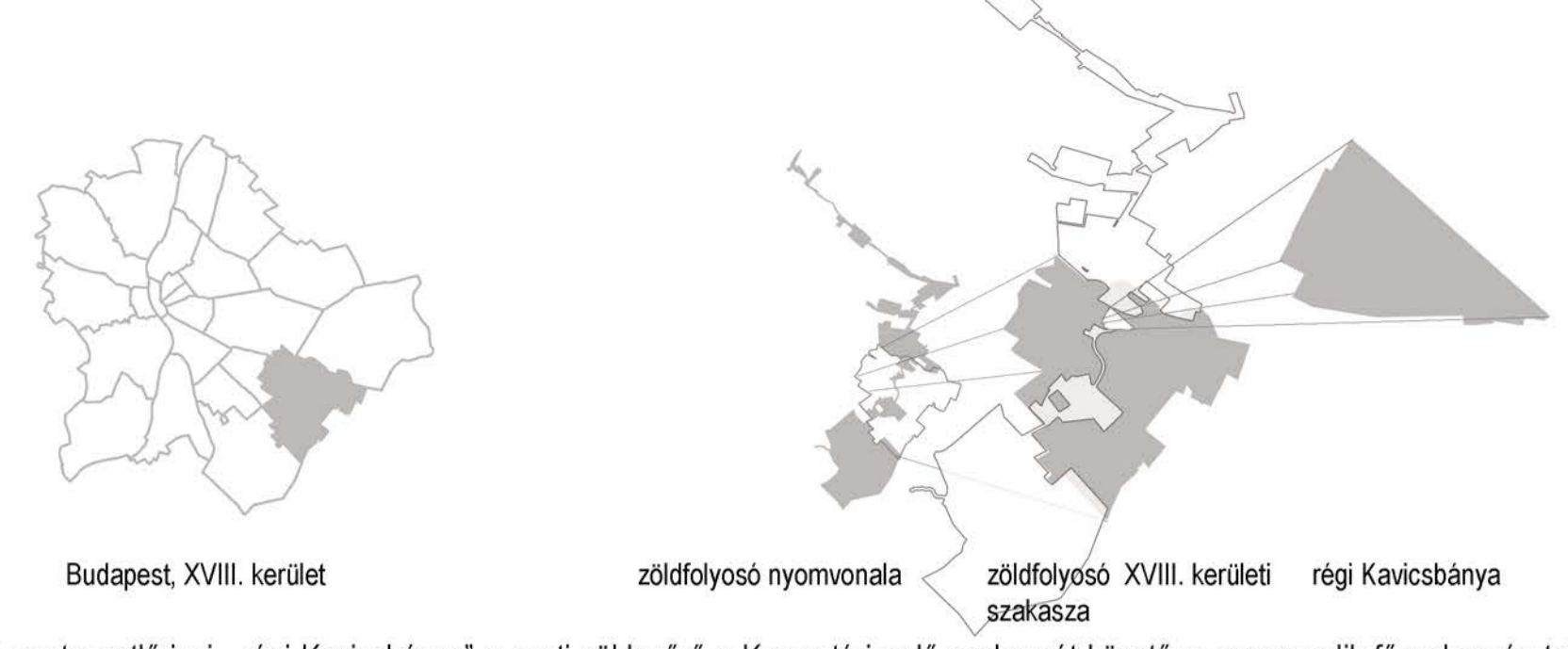
KARAKTERTERV
 csatlakozó területtel együtt tervezendő sáv jellegű csatlakozó, nem tervezendő zöldfelületek

- Jelmagyarázat**
- FUNKCIÓK**
- sport (sportpálya, görpárk, erdei tornapálya stb.)
  - játszó (játszóter, csúszdapark, erdei kalandpark)
  - pihenőpont (pad, asztal)
  - kulturális (múzeum, kiállítóter stb.)
  - kereskedelmi (kávézó, büfé, kerékpárberítő stb.)
  - gyalogos bejárati pont
  - kerékpáros bejárati pont
- TERÜLETHASZNÁLAT (zöldfelületi rendszerterv alapján)**
- erdő
  - rét/legelő/szántó
  - „természeti területek” (becserjésedő ter.)
  - regionális park
  - közpark
  - közkert
  - meglévő kerékpárút
  - meglévő kerékpársáv
  - meglévő csatlakozó földút
  - a teljes kerékpáros gyűrűhöz hiányzó szakaszok

A vázolt funkciósema, programterv, inkább egy alternatíva gyűjtemény, mint konkrét, megvalósítandó javaslatok sora. A kijelölt pontokkal azokat a területeket szűkíttem le, ahol egyáltalán elképzelhetőek az adott funkciók. Értelemszerűen így még ideális esetben sem valósulna meg az összes funkcionális súlypont, ami nem volna el a zöldgyűrű rekreációs értékéből, hasznából.

KERESKEDELMI/ SZOLGÁLTATÓI SÚLYPONT (étterem, kávézó, büfé, és egyéb gasztronómiai jellegű szolgáltatás, kerékpár-berítési pontok) esetében számolni kell épületek elhelyezésével. Ezért a súlypontok nem találhatók a helyi jelentőségű védett területeken, az ökológiai hálózat magterületein, esztétikai-ökológiai okokból az erdőben. A súlypontok értelemszerűen a beépített területekhez kapcsolódnak, nagyjából egyenletesen 5 kilométerenként, városközponti területekhez közel helyezkednek el. KULTURÁLIS SÚLYPONT (vasúttörténeti múzeum, szabadtéri színház, szabadtéri koncertszervezésre alkalmas terület kialakítása, múzeum) javaslatból viszonylag keveset tartalmaz a javaslat, mivel a zöldfolyosó profíla inkább rekreációs jellegű, mint kulturális, illetve az erős perifériás jelleg miatt feltehetően az igény is kisebb az ilyen jellegű funkciókra. SPORTOLÁSI LEHETŐSÉG (sportpályák létrehozása többnyire a lakóövezetek vonzáskörzetében (és már meglévő sportpályák fejlesztése (pl. Péterhalmi-erdőben), erdei vagy kaland vagy ügyességi vagy egyéb tematikus játszótér, korcsolyapálya, lovaglót, lovas pihenőhely vagy pálya) regionális parkokban és közparkokban jelenhet meg, emellett barnamezős fejlesztések részeként is elképzelhető JÁTSZÓTER (játszóterek kialakítása a köztereken belül, erdei vagy egyéb tematikus játszótér, görpárk, csúszdapark) jellegű funkciók a közparkokban és köztereken kívüli területeken is lehet helyezni. PIHENŐPONT (ülőfelület, asztal, esetleg WC) egyenletesen kb. 500 méterenként érdemes elhelyezni, azokon a szakaszokon, ahol nincs közpark, vagy közkert (hiszen a közterekben, közparkokban a besorolás miatt, ez a funkció egyébként is adott). Pihenőpontokat jellemzően az erdőszakaszok végén, regionális parkokban, kereskedelmi központok mellett javaslok. Érdemes pihenőpontot elhelyezni a bejárati súlypontok közelében, de mégis a keresztező utaktól - azok zavaró hatása miatt - távolabb, illetve a patakok esetében a már meglévő és tervezett hidakhoz kapcsolódóan.

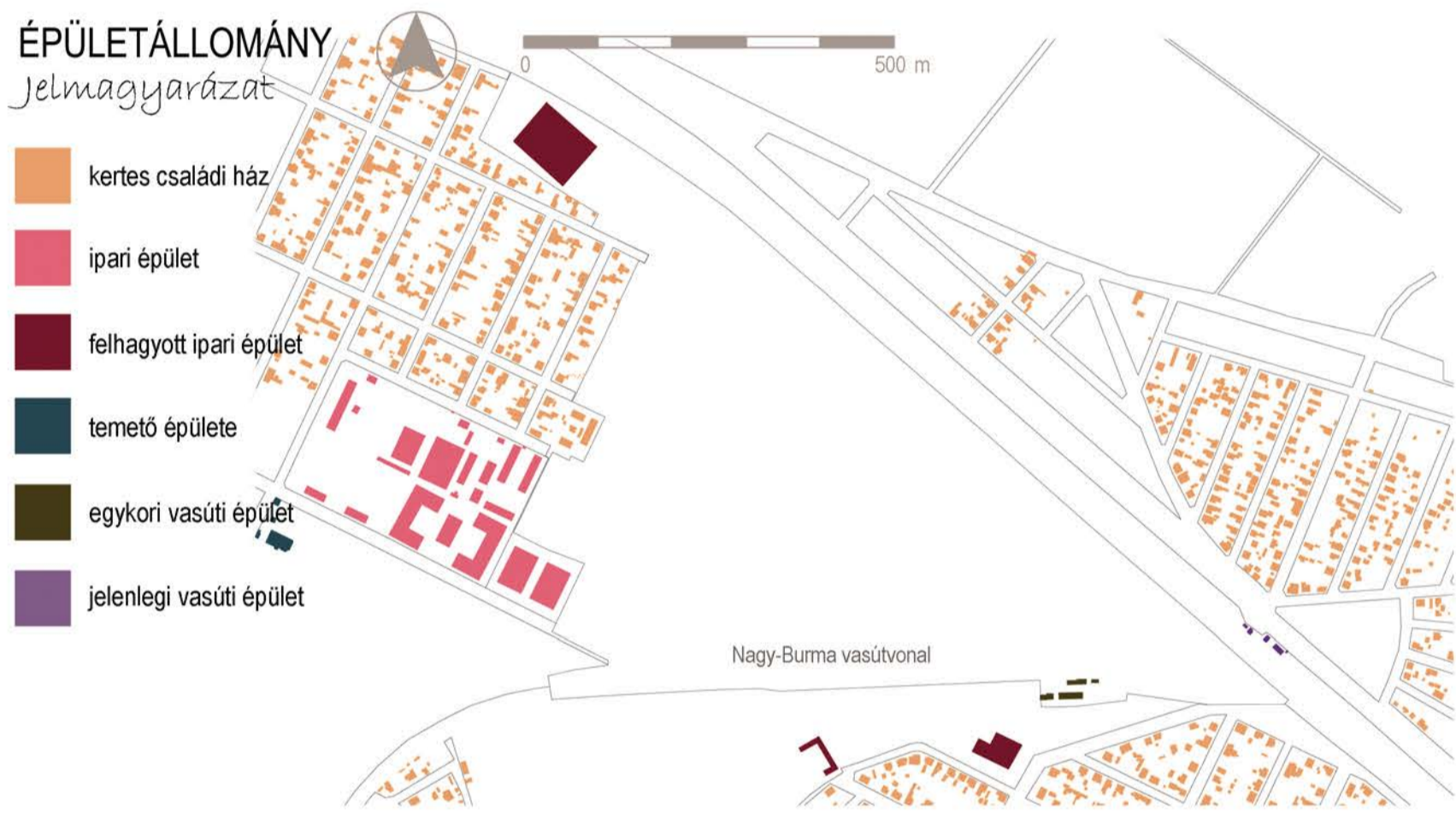
SZŰKÍTETT TÉMATERÜLET VIZSGÁLATA

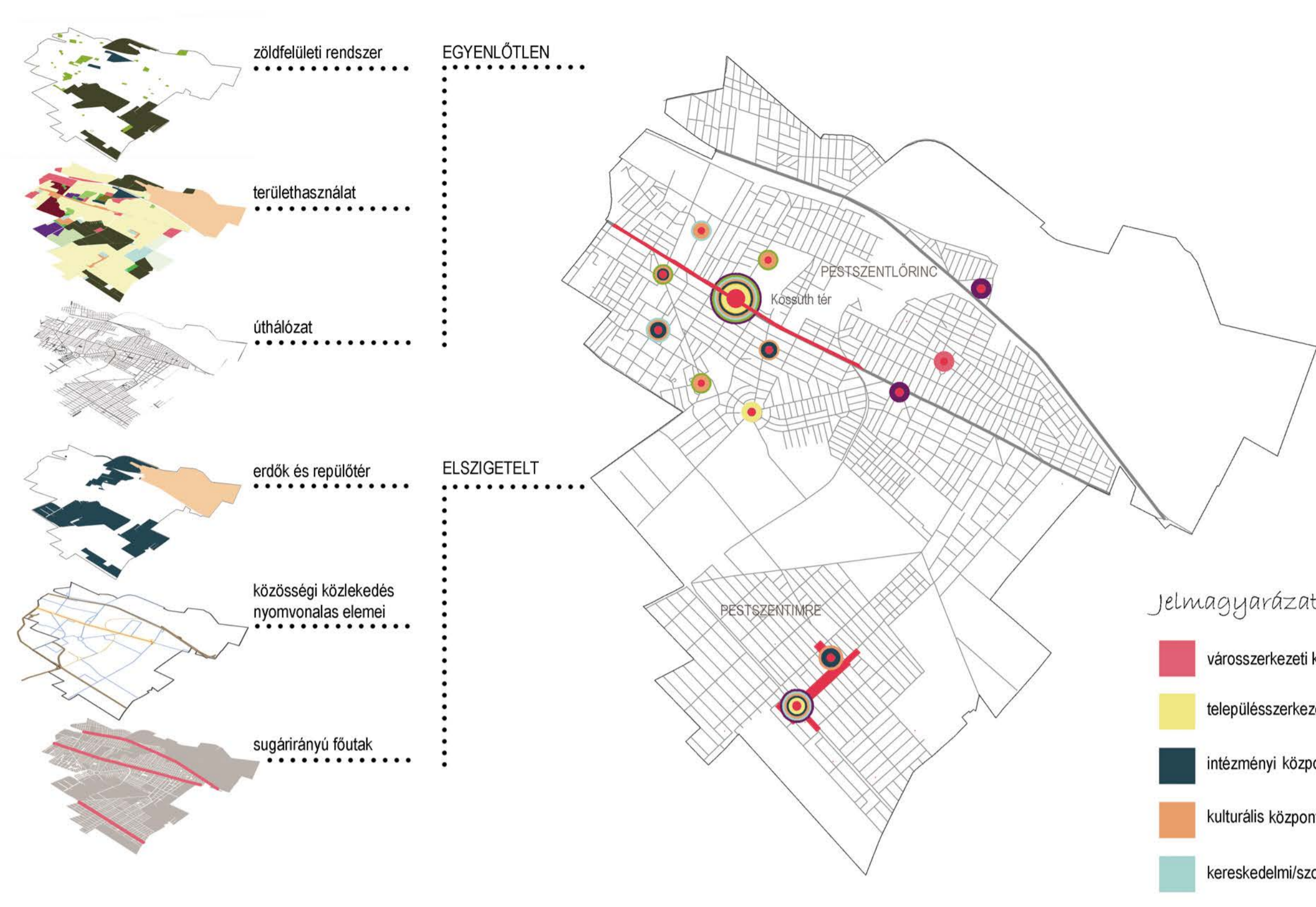
A pestszentlőrinci „régí Kavicsbánya” a pesti zöldgyűrű a Keresztúri-erdő szakaszát követően, a negyedik főszakaszán található. A Kavicsbánya területe a felhagyott Nagy-Burma szakasz kaputerülete, a zöldfolyosó a felhagyott vasútvonalon és azt közrefogó zöldékekben halad tovább. A tervezési mintaterület a 18. kerületben Pestszentlőrincen található. Pestszentlőrinc helyén az első állandó település kialakulása valószínűleg a 12-13. században történt, majd elnéptelenedik és jelentősebb szerepet csak a XVII. században nyer. A területen található kavics- és agyaglelőhelyek miatt az ipari létesítmények is gyorsan megjelentek a környéken. A XVII. században számos nemesi család tulajdonát képezte, kézről kézre szállt, majd 1730 körül került Grassalkovich (I.) Antal tulajdonába. Az uradalom területe ekkor mintegy 37 km² volt, mely magában foglalta a mai Pestszentlőrinc és Kispest legnagyobb részét. A gróf majorságot épített és hét családot telepített az addig lakatlan birtokra. A lakosság száma folyamatosan nőtt, majd a 19. században megugrott. Időközben gyorsan nőtt: 1871-ben Kispest része, 1873-ban Vecsésből kiválasztva már önálló község, 1874-ben pedig 1800 lakossal nagyközség lett. A Nagy-Burma vasútvonalat feltételezhetően 1880-ban létesítették. A Kavicsbánya környezete az 1920-as években kezd el beépülni (Szemeretelep már látható az 1926-os térképen), 1940-re már jórészt beépült illetve felparcellázzák. Ekkor a temető már létrejön, de méretei még jóval kisebbek. Az 1960-as évekre a területre az elhagyott és területhasználat vonatkozásában elnyeri mai formáját. A Kavicsbánya területén később az ún. Anilin Festék és Vegyipari Vállalat telephelye kapott helyett. A tevékenységük során a szennyező kemikáliát, a pakurát tárolták itt. A pakura tározó tavak miatt a rehabilitációig ez volt Budapest legszennyezettebb területe. A 18. kerület még budapesti viszonylatban is alacsony zöldterületi ellátottsággal rendelkezik. Mindemellett fővárosi viszonylatban is kifejezetten kevés a zöldterületek átlagos alapterülete. A zöldterületek között nincs összeköttetés, és nem töltnek be városzerkezeti szervező szerepet, így kihasználtságuk is alacsonyabb. A kerület legnagyobb városzerkezeti problémája, hogy az egyes városrészek erősen elszigeteltek egymástól, és az elszigeteltségből is következően egyenlőtlenül fejlődnek. A közúti és gyalogos elszigeteltséget a nagy kiterjedésű zöldfelületek illetve a nyomvonalas létesítmények okozzák. Részben az elszigeteltségnek is köszönhetően térszerkezeti értelemben egyenlőségek alakultak ki az egyes kerületszék között. A fő egyenlőség Pestszentlőrinc-Pestszentime kerületrészek között érződik, ami a zöldfelületi rendszerben a területhasználati sajátosságokban, vagy akár az úthálózatban is megjelenik.

A zöldfolyosó felhívja magára a Keresztúri-erdő és Péterhalmi-erdő területét, ezáltal a kerületek és a kerületszék közötti összeköttetést teremti. A fasorok, sétányok fejlesztésével, egy jól működő zöldhálózati struktúrát lehet kialakítani, ami a zöldterületeket és a zöldfelületeket is összefűzi. A nyugat-keleti elszigeteltség oldására a téma terület északi peremén javasolom a Fedezék utca meghosszabbítását és a Pataky István utcával való összeköttetést. A Kavicsbánya zöldfelületi jellegű újrahaznosítása és a repülőtérhez közel eső területek értéke miatt a téma területtel délre található terület továbbra is gazdasági/kereskedelmi rendeltetésű terület kell, hogy maradjon. Ennek megközelíthetősége a Ferihegyi repülőtérre vezető útról alapvető feladat. A kapcsolat megteremtésére különös figyelmet kell fordítani a megoldást javaslok. A jobb megközelíthetőség miatt javasolom a Nefejeles utca meghosszabbítását a Kavicsbányáig. A meghosszabbított közúton a buszhálózat átstrukturálásával új megállókat lehet kialakítani. A közlekedési és zöldfelületi javaslatok biztosítják a terület jobb feltárását, és a gyalogos kapcsolatokat fejlesztésű, összességében ellensúlyozzák a területre elszigeteltséget. A tervezési terület tagabb környezetben kertvárosias lakóterület, illetve a gazdasági területek jelenléte dominál. A terület rehabilitálása után, az elmúlt öt év alatt megindult a vegetáció kialakulása. A terület legnagyobb degradált jellegű lágyszárúak, többnyire fűfélék és gyomok alkotta növényállomány jelent meg. Foltokban a szukcessziós átalakulás már előrehaladottabb, így pionir cserjék, adventív fászszerű növényzet is megjelent foltokban.

ELEMZÉSEK ÉS JAVASLATOK

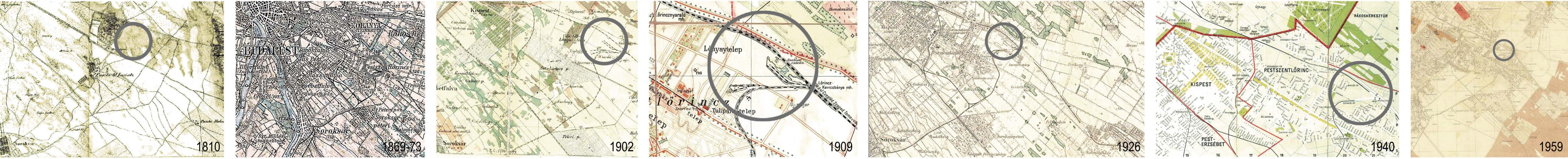
VÁROSSZERKEZETI PROBLÉMÁK

ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

KIALAKULÁS TÖRTÉNET

KONCEPCIÓ

A Kavicsbánya zöldfelületének megtervezésekor alapvető célkitűzéseket tűztem ki a szabadtérépítészeti kialakításra. Fontosnak tartom, hogy a tervezési terület a pesti zöldgyűrű részeként működjön, extenzív karakterrel rendelkezzen, a társadalmi igényeknek megfelelő funkciók kapjanak helyet, fenntartható és gazdaságos legyen.

A terület alapvető térszerkezetét a bejárati pontok, gyalogos megközelítési lehetőségek, a fő gyalogos - kerékpáros áramlási vonalak és a funkcionális súlypontok határozzák meg. A legdominánsabb megközelítés a terület három „sarka” felől adódik. Északi és délnyugati irányból a zöldfolyosó folytatásaként, illetve délkeletről, a Szemeretelepi vasúti megállóhely és átkelési lehetőség felől. Kisebb jelentőségűek lesznek a csatlakozó utcákról nyíló bejáratok, így nyugatról a Székely György, Akadály utca, és Nefejejs utcáról nyíló megközelítési pontok, továbbá a Fedezék utca meghosszabbításán kialakított új buszmegálló felől, illetve délről a gazdasági terület felől. A fő áramlási vonalak a fő megközelítési pontok között így egy háromszögben feszülnek ki, amelyek a tervezendő utak hozzávetőleges nyomvonalát is megadják. A funkciókban és ezért intenzívebben használt területek koncentrációsára törekedtem, mivel így fenntarthatóbb és sokkal izgalmasabb térszerkezetet eredményez a kialakítás. A meglévő vasúti épületek és környezetük egyértelműen alkalmasak a funkcióösszűsödés gócpontjának.

A tervezési területen számos olyan, többnyire problematikus adottság van, amit érdemes inkább lehetőséggé kihasználni. Az aluhasznosított vasúti épületek remek lehetőséget kínálnak új funkciók elhelyezéséhez. Az ipari múltnak köszönhetően a talaj erősen szennyezett volt. A kármentesítés ugyan megtörtént, de a talaj kis mértékben nagy valószínűséggel továbbra is szennyezett maradt. A szennyezett talaj teljes megtisztítására fitoremedációs megoldások alkalmazásával van lehetőség. Az energianyár alkalmas energiaerdő kialakítására, és emellett felszívja a talajból a szennyeződéseket. A közeli talajvíz-csökkentő adottságok jelentenek egy új kialakítására. A fő növeli a terület rekreációs értékét, télen, mint korszolozó fő funkcionálhat. Izgalmas lehetőséget kínál az adottság, hogy a tervezési terület tágabb környezetében is teljesen sík domborzati adottságokkal rendelkezik. Már négy-öt méteres mesterséges dombok kialakításával is jó kilátóhelyet lehet létrehozni. A dombok emellett jó adottságot jelentenek a górpark számára is. Oé, hogy a tervezési terület sok rekreációs funkcióknak, egyszerre adjon helyet, ami látványos ellentmondásban van az előirányzott extenzív jelleggel. A túlépítés elkerülése érdekében számos funkciót szinte láthatatlan módon kell beilleszteni a térszerkezetbe. Így az épületek közelében elterülő nagyobb gyepek tér rendezvényterem alkalmas, az adott rendezvények során időszaksan megjelölő parkoló-igényt a rendezvényterhez kapcsolódó, takarásban elhelyezkedő gyepek téren lehet megoldani. A dombok kialakításával helyet lehet teremteni a szabadtéri színpad számára alkalmas ternek és egy ideiglenes színpadnak is.

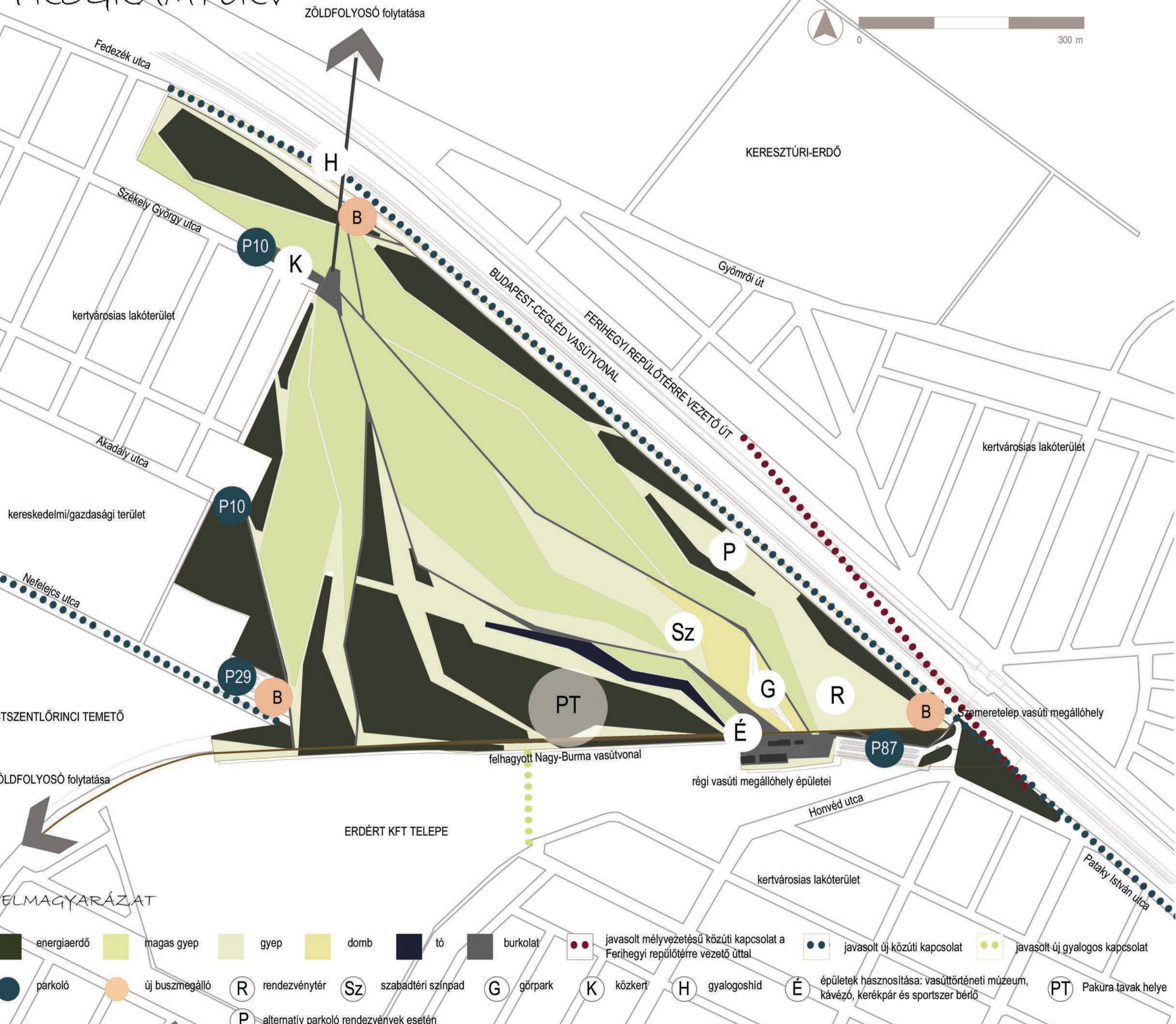
A terület extenzív karaktere meghatározó irányelv volt a térszerkezeti értelemben vett anyaghasználat kialakításában is. A térszerkezetet mindössze négy, különböző minőségű, karakterű növényállomány határozza meg: kaszált, fél-intenzív fenntartott gyepek, természetközeli kialakítású, magas virágos gyepek, dombok, illetve energiaerdők. Konceptcionális elv volt, hogy nagy, homogén, extenzív fenntartott, egységes felületeket alakítsak ki.

A térkapcsolati, a funkcionális és a térszerkezeti anyaghasználatlaltal kapcsolatos elhatározások számos ponton már meghatározzák a szabadtérépítészeti koncepciót. Olyan struktúrát kellett keresni, amely ezeket a szempontokat egy komplex, fenntartható és működő, illetve egységes és homogén, másrésztől viszont változatos és sokféle téri helyzetet kínáló térszerkezetet ad. Ehhez egy olyan fraktálszerű struktúrát alkalmaztam, ami képes kezelni a sokféle téri helyzetet, megfelelni a diverz szabadtérépítészeti szempontoknak.

A fraktálszerű legfontosabb előnye, hogy képes a funkcióösszűsödést kezelni, így kialakíthatók nagy, több hektáros homogén felületek, de az intenzívben kialakított felületeknél, a száz négyzetméteres léptékben is ugyanazt a téri logikát lehet alkalmazni, így egy nagyon koherens és egységes szabadtéri rend alakul ki. Emellett egyenesek által határolt, így könnyen fenntartható, és egymástól elválaszthatóak a területhasználatok, és ez a struktúra alkalmas arra, hogy vonalként, illetve körülhatárolt területeként is értelmezhető/alkalmazható legyen. Így a szabadtérépítészeti tervben, vonalas értelemben ez utaknak, illetve területhasználati határainak felel meg, másrésztől területi egység is, azaz különböző térszerkezeti anyagminőségeknek felel meg.

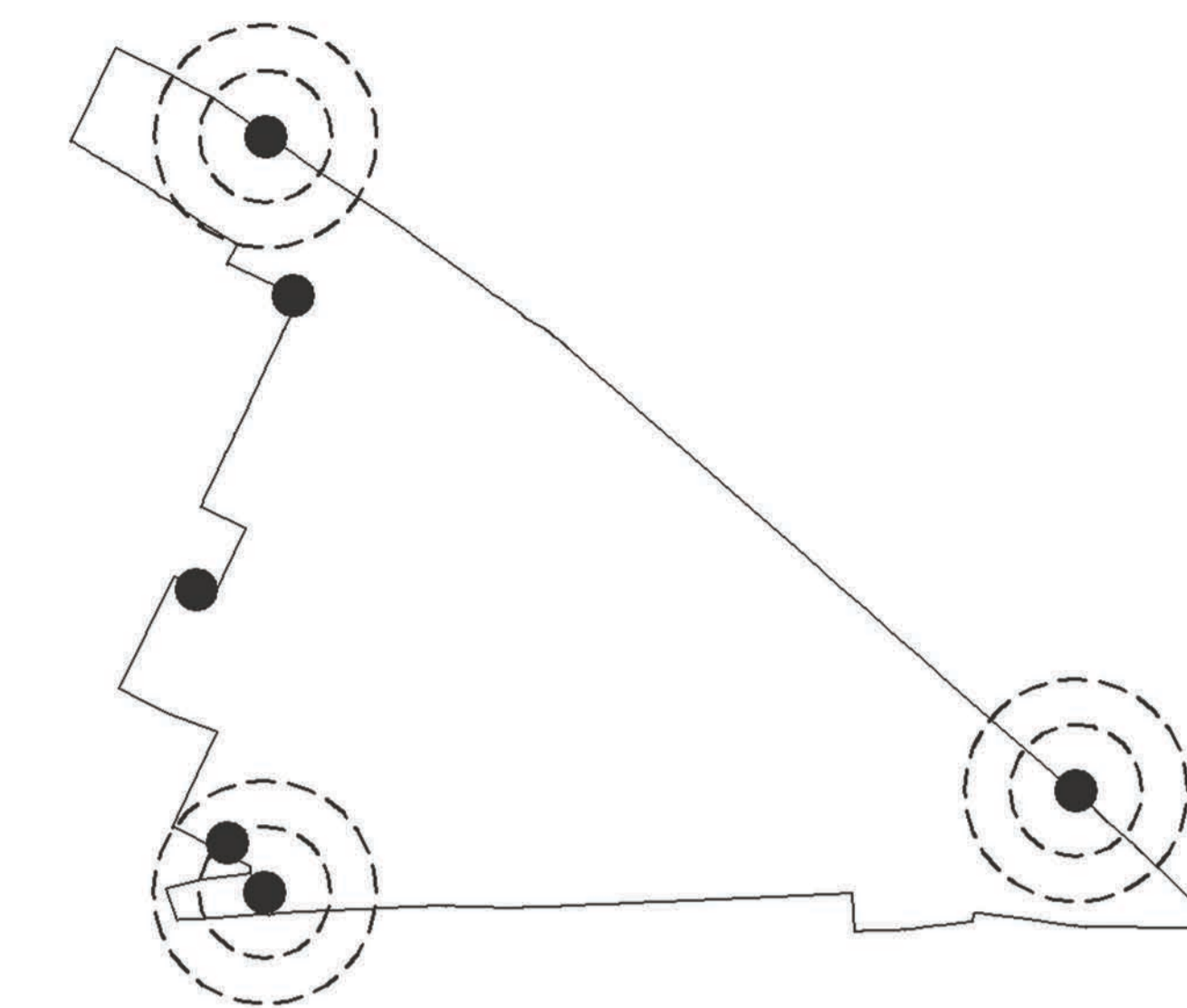
A térszerkezetet az említett módon a következő térszerkezeti minőségeket alkalmazza: energiaerdő, kaszált gyepek, magas virágos gyepek, dombok, geoplasztika. Az energiaerdő legnagyobb mennyiségben a pakura tározók egykori helyén jelenik meg, hogy a talajban megmaradt szennyeződések felszívja. A kaszált gyepek felületek az épületek közelében jelennek meg, hiszen számos funkciót szolgálnak (patak menti rekreációs tér, szabadtéri színpad, rendezvényter). A magas virágos gyepek nagy homogén felületeket töltek be, és dominálnak a park karakterét. A kaszált gyepek dombok szintén az épületek környékén jelennek meg. A homogén minőségek diverz sokféle téri kombinációja sokszínű, változatos térképeket kínál hoz létre. A „térképi sűrűség” mértéke és egyben a funkciók száma is az épületek közelében a legnagyobb, és azoktól távolodva csökken, egyszerűsödik a térszerkezet.

PROGRAMTERV

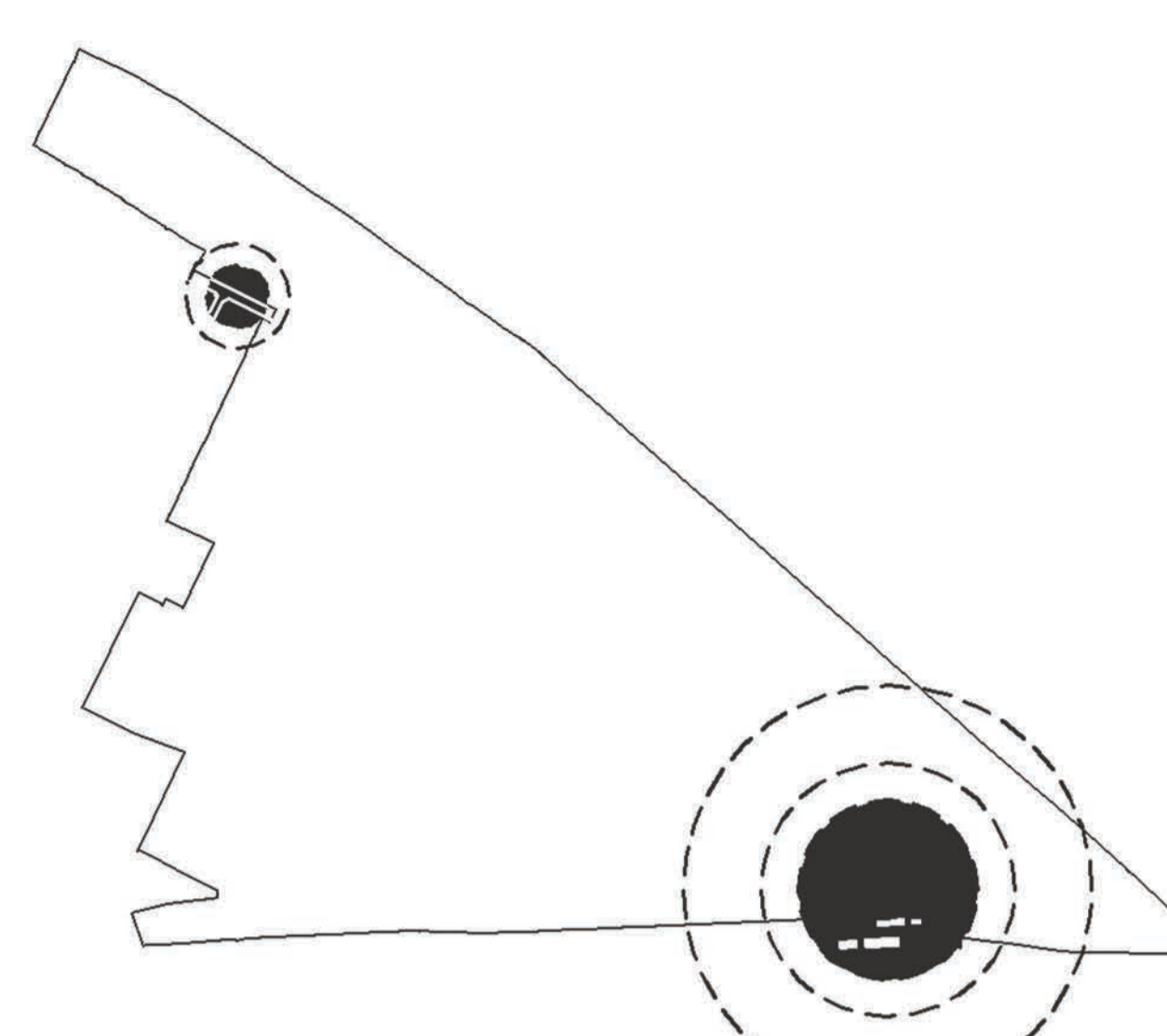

SÚLYPONTOK ÉS KAPCSOLATOK

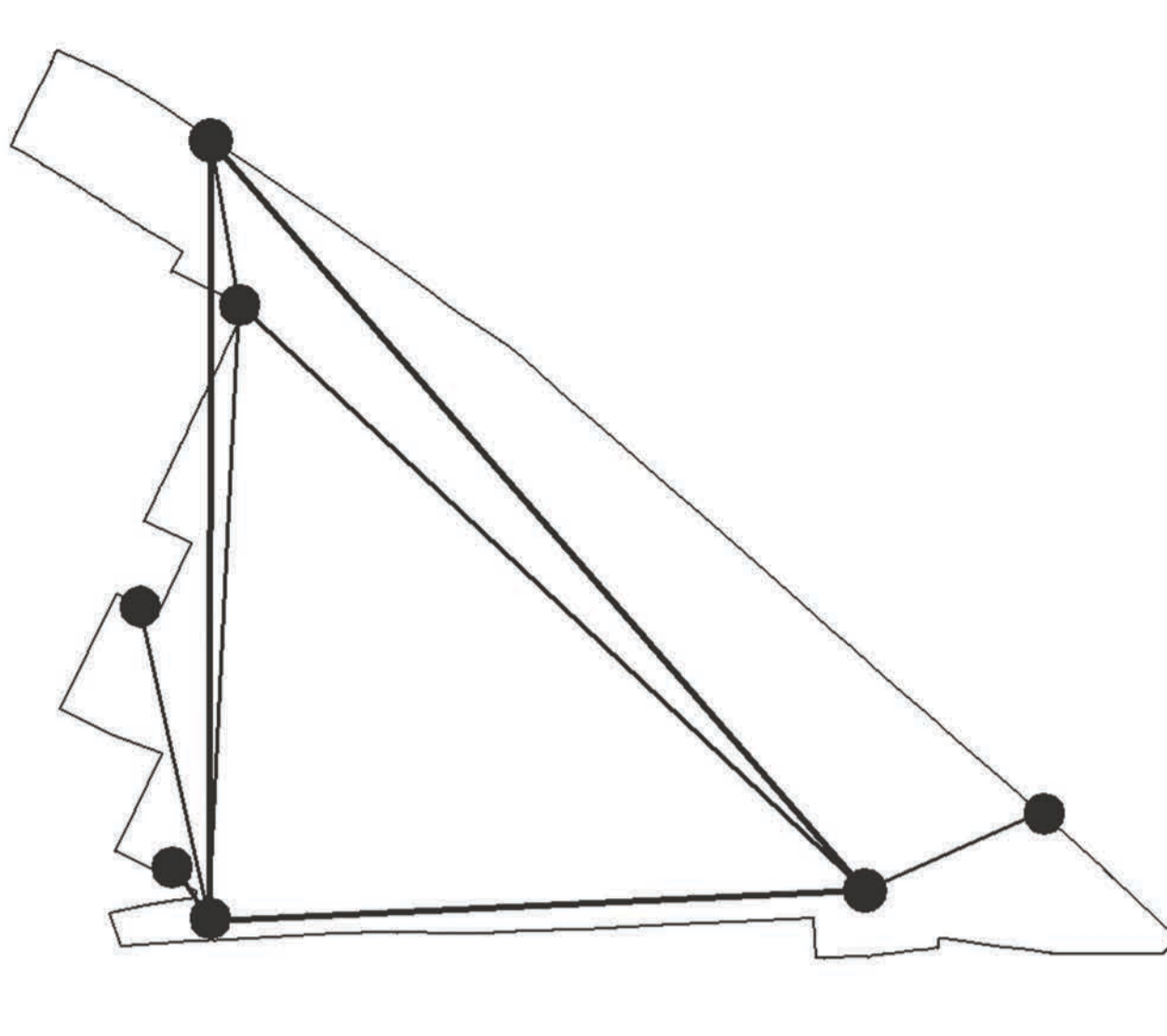
GYALOGOS MEGKÖZELÍTÉSI LEHETŐSÉGEK

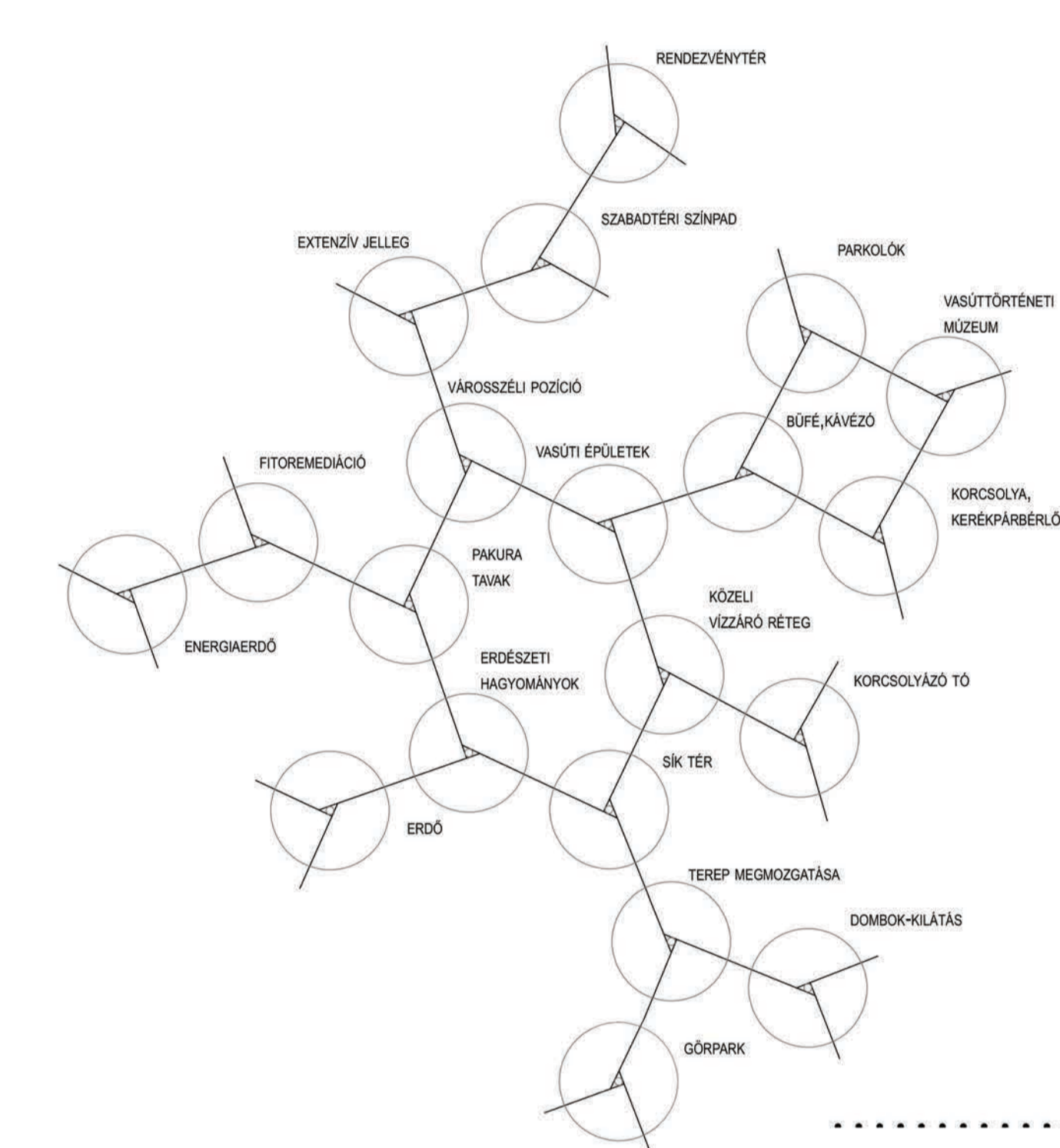
FUNKCIONÁLIS SÚLYPONTOK

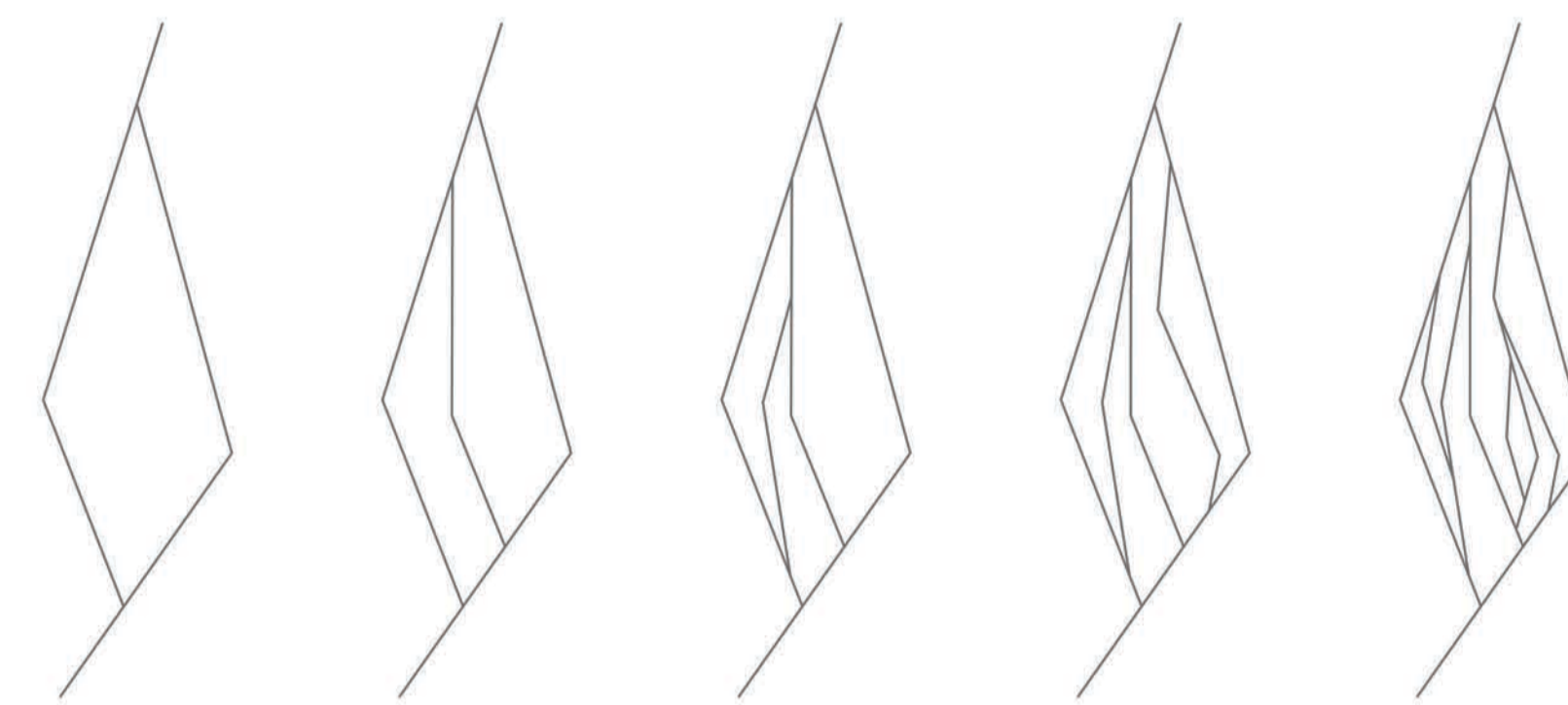
VÁRHATÓ FŐ GYALOGOS_KERÉKPÁROS ÁRAMLÁSI IRÁNYOK

ADOTTSÁGOK ÉS TERVEZETT FUNKCIÓK ÖSSZEFÜGGÉSEI

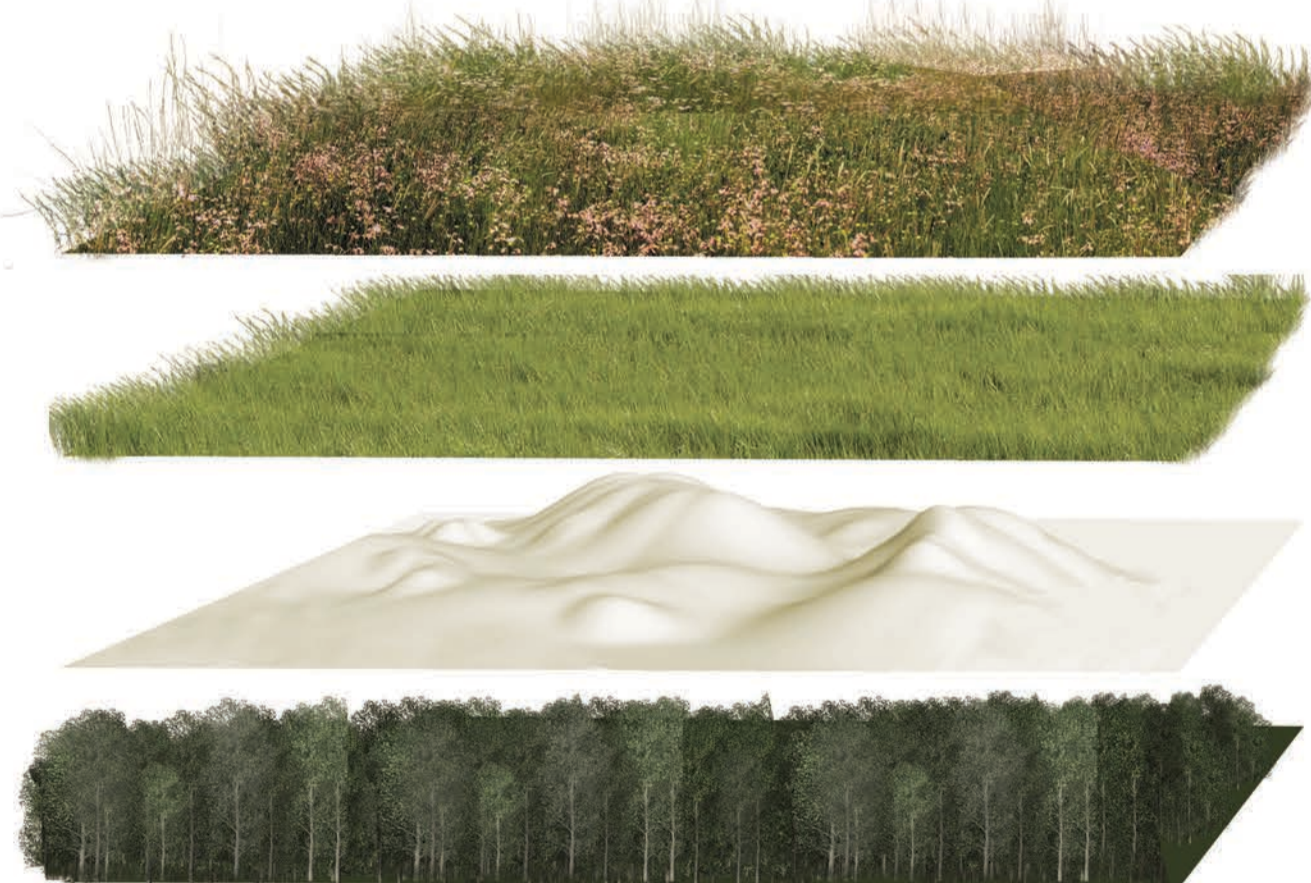
TÉRI STRUKTÚRA

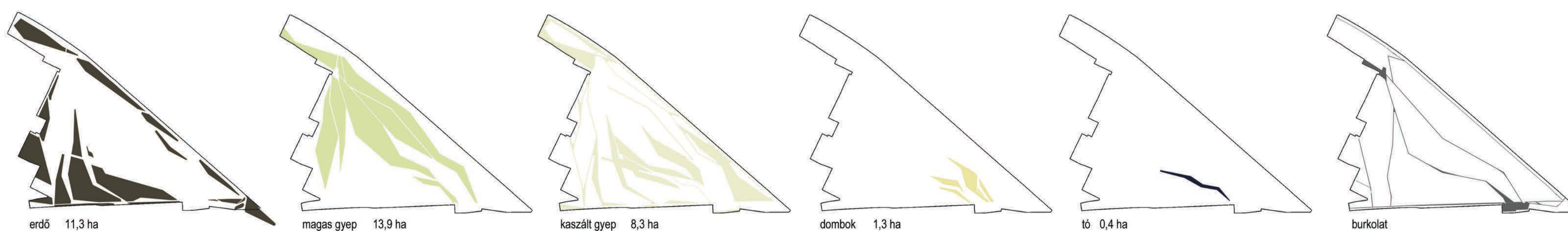
FRAKTÁLSZERŰ KIALAKÍTÁS

- funkcióösszűsödés kezelése
- egyenesek által határolt (fenntarthatóság)
- vonal és körül határolt tér is egyben - út és területhasznál

HOMOGEN 'ANYAGHASZNÁLAT'

HOMOGEN 'ANYAGHASZNÁLAT'

06

A pesti zöldgyűrű koncepciója és a pestszentlőrinci kavicsbánya szabadtérépítészeti koncepcióterve

díploma 2012

készítette: Szabó Lilla konzulens: Mezősné Dr. Szilágyi Kinga, Gergely Antal

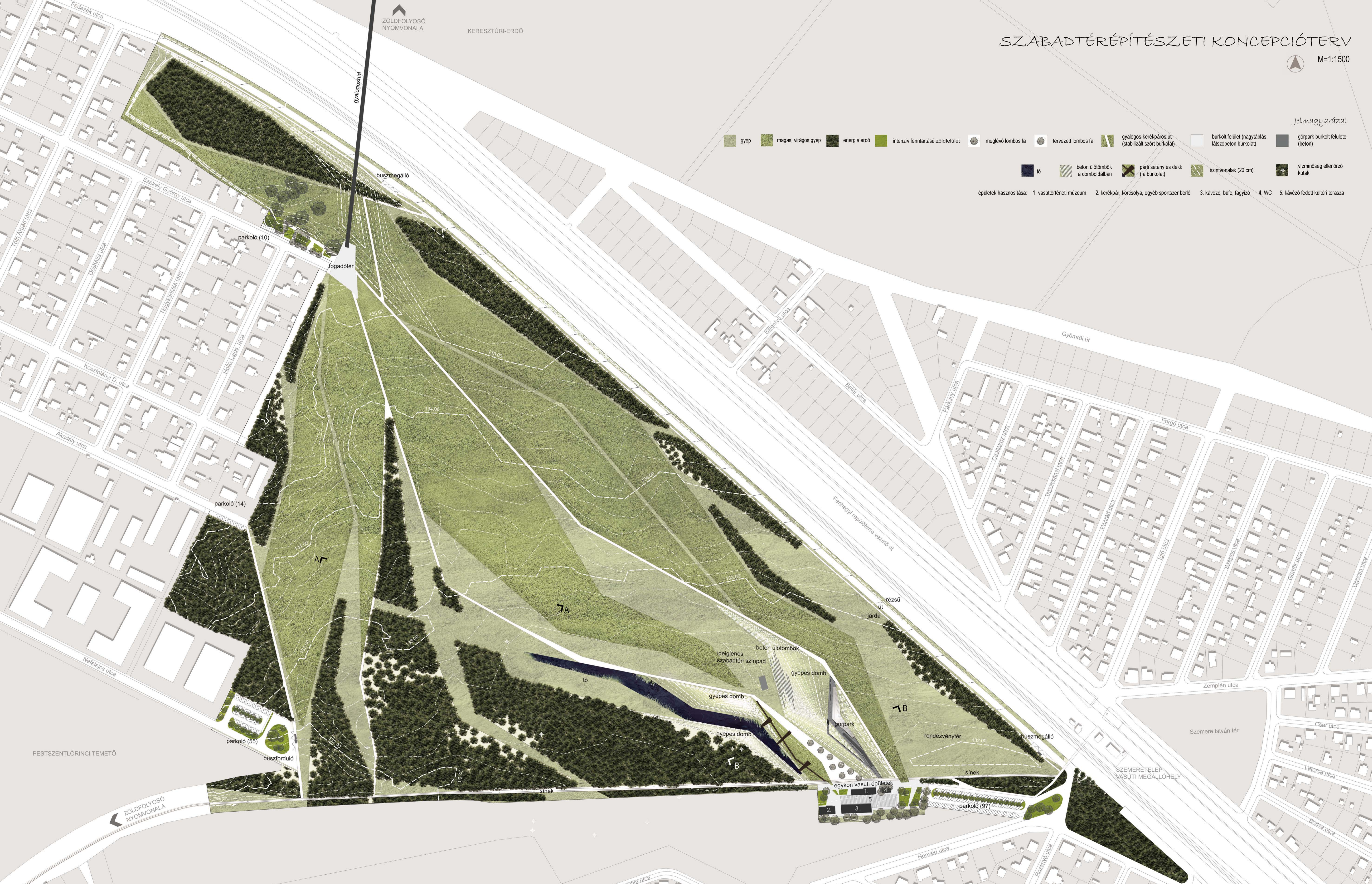
Budapesti Corvinus Egyetem/Tájépítészeti Kar/ Kert- és Szabadtértervezési Tanszék

SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓTERV

M=1:1500

Jelmagyarázat

	gyep		magas, virágos gyep		energia erdő		intenzív fenntartású zöldfelület		meglévő lombos fa		tervezett lombos fa		gyalogos-kerekpáros út (stabilizált szőrt burkolat)		burkolt felület (nagyablás látszóbeton burkolat)		gőrpark burkolt felülete (beton)
	tó		beton ülőtömbök a domboldalon		párti sétány és dekk (fa burkolat)		szintvonalak (20 cm)		vízminőség ellenőrző kutak								
- épületek hasznosítása: 1. vasúttörténelmi múzeum 2. kerekpár, korcsolya, egyéb sportszer bérlo 3. kávézó, büfé, fagyizó 4. WC 5. kávézó fedett kültéri terasza

LÁTVÁNYRAJZOK

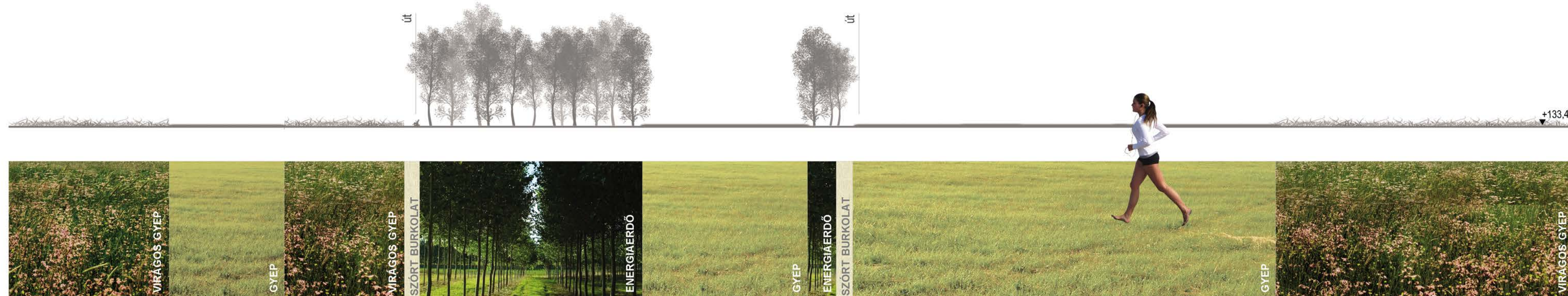
Á KAVICSBÁNYA MADÁRTÁVLATBÓL HÁTTÉRBE A KERESZTÚRI-ERDŐVEL

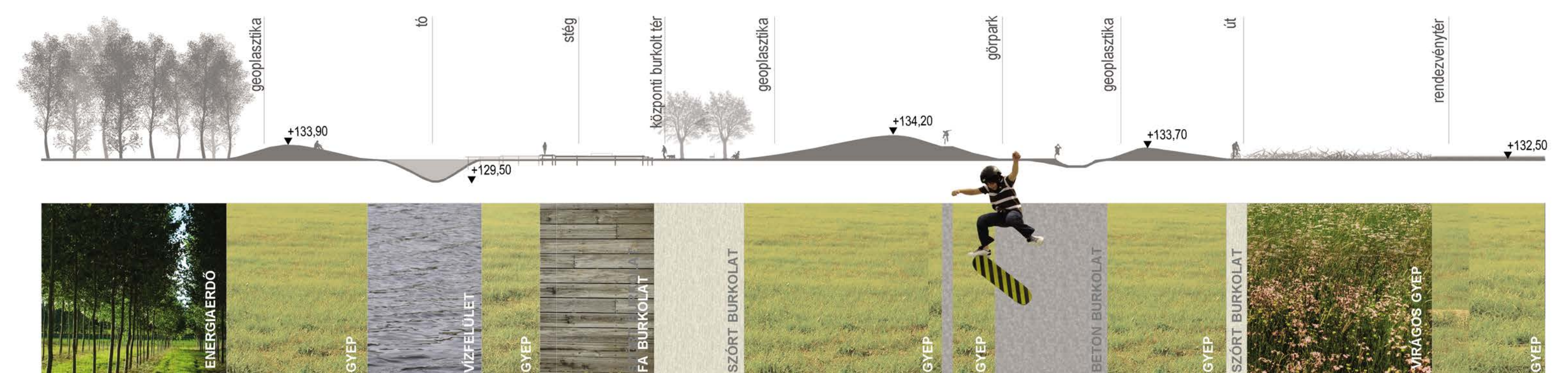
LÁTVÁNYRAJZ A KÖZPONTI TERÜLETRÉSZRŐL A TÓVAL, GEOPLASZTIKÁVAL ÉS SZSABDÉTERI SZINPADDAL (FENT) ILLETVE A NAGY KITERJEDÉSŰ VIRÁGOS GYEP FELÜLETEKRŐL ÉS AZ ENERGIAERŐVEL A HÁTTÉRBE (LENT)

METSZETEK ÉS ANYAGHASZNÁLAT

A-A METSZET M=1:500

B-B METSZET M=1:500

A pesti zöldgyűrű koncepciója és a pestszentlőrinci Kavicsbánya szabadtérépítészeti koncepcióterve

diploma 2012

készítette: Szabó Lilla konzulens: Mezősné Dr. Szilágyi Kinga, Gergely Antal

Budapesti Corvinus Egyetem/Tájépítészeti Kar/ Kert- és Szabadtértervezési Tanszék